

Ελευθερόπολις

ΤΡΙΜΗΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΩΝ & ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΡΜΕΝΙΑΝΩΝ ΧΑΝΙΩΝ "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ"
ΧΡΟΝΟΣ 2ος ΦΥΛΛΟ 6ο ΙΟΥΛΙΟΣ, ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1997 ΤΙΜΗ ΔΡΑΧΜΗ 1 ΣΟΥΛΙΟΥ 124 ΤΚ 173 42 ΑΘΗΝΑ

Το γραμματσάκι τσ' Ελευθερόπολης"

"ΟΙ ΓΕΙΤΟΝΙΕΣ ΕΧΑΙΡΟΥΝΤΟ
ΚΙ ΟΙ ΤΟΠΟΙ ΑΝΑΓΑΛΙΟΥΣΑ"...

Ο γραμματικός οπού συντάσσει το "γραμματσάκι" ετούτο, που οι ώμοι του είναι βαρεμένοι από τα χρόνια, τα δύσκολα χρόνια τα δισεκτα και βασανισμένα, καθώς έβλεπε το καλοκαίρι τα νέα αρμενιανάκια, σαν τα σμάρια τα περιστέρια να πετούνε από γειτονιά σε γειτονιά, να μονομεριούνε για να παίξουν όργανα, να τραγουδήσουν, να χορέψουν, να ζωγραφίσουν, να ζωμπλιάσουν στο χαρτί και να πλάσουν τον πηλό, μα και να παραστήσουν στο πρόχειρο "θέατρο" του Δημοτικού μας σχολείου, καθώς τα θώριε τα ξεπετακάκια μας ο γέρος, ένιωθε να τ' ανεβαίνει στο καρύδι του λαιμού ένας κόμπος, γιατί έβλεπε ν' αναγεννιέται τ' αγαπημένο μας χωριό μ' αυτά τα νέα παιδιά, τη νέα ζωή και πνοή του χωριού, που τα χαρίσματα, τα τιτιβίσματα, η χάρη κι η ομορφιά τους, είναι και του χωριού η ομορφιά, η χάρη κι η χαρά του... Έχω σου, αναγνώστη μου, πολλά να σου διηγούμαι, κι είντα να πρωτοθυμηθώ και να πρωτοπαινήσω από τις ομορφιές και τις χαρές που μας χαρίσανε τούτα τα χαρισάμενα παιδιά.

Π' όπου σταθούν σκορπούν ανθούς,
ρόδα όπου μιλούνε,
κι οπ' έτυχε να τραγουδούν
του παραδείσου τα πουλιά
θαρρείς πως κελαϊδούνε!
Καθώς εγίνεκε μ' αργαδινή,
στου Γιαπιτζή το μαγαζί
και μια Δευτέρα βράδυ,
στου Καλογέρου την αυλή.

Και τσ' αποδέλοιπες βραδύες,
σ' αυλές, ρούγες και γειτονιές αρμενιανές

Πολλά 'χω, αναγνώστη μου,
εις το μνημονικό αποθησαυρισμένα,
μαλίγα βάνει ετούτο το χαρτί
να σου τα πω με πένα.
Για τούτο θ' αρχινήξω, κι όσα χωρέσουν,
με μελάνι θα σου ιστορήσω
και τ' αποδέλοιπα, σα σμιζόμε με το καλό,
κουβεδιαστά θα σου τα παραστήσω.

Να ξεκινήσω από το "θέατρο" που μας επαίξανε τα κοπέλια, στο σχολείο, απού το βρήκανε κλειστό, έρημο και βουβό, κι εκείνα τ' ανοίξανε τις πόρτες, το καθαρίσανε, το στολίσανε, κι ως γίνεται με τη χελιδονοφωλιά την αποξεχασμένη, αρχιασμένη και βουβή, ως την αφήνεεις φεύγοντας, και σαν τη ροδαρά, με τριανταφυλλάκια τα κεφαλάκια των χελιδονακιών, τη βρίσκεις να σ' υποδέχεται στον ερχομό σου στο χωριό, έτσι το στολίσανε, τ' ομορφήσανε και το ζωογονήσανε τ' αρμενιανό σχολείο, τ' αρμενιανάκια μας!

Αρχίζαν ύστερα να ετοιμάζονται, μέρες ως φαίνεται, αμάθητα καθώς ήτονε σε τούτα τα θεατρικά, ώστε να τα μάθουν απ' όξω κι ανακατωτά και φωναχτά να τα λένε, αγριωπά, με το χωρατά γη με το μαλακό και το γλυκό, κατά την περίπτωση και τον "τύπο" που παρασταίνανε, δάσκαλο, παιδονόμο, αστυνόμο, και τα ρέστα.

Ετοιμαστήκανε το λοιπόν, προβαριστήκανε καλά, κι ύστερα μα επροσκαλέσανε τους θεατές -τζάμπα η παράσταση, κέρασμα κι από πάνω και η "είσοδος ελευθερά εις πάντας" αρμενιανούς, γαβαλιανούς, πεμονιανούς γαμπρούς, σόγα-

☞ συνέχεια στη σελίδα 3

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΣΤΟΥΣ ΑΡΜΕΝΟΥΣ

αφιερωμένη στα 100 χρόνια
από την Επαναστατική Συνέλευση των Αρμένων
και στο θάνατο του ήρωα Ανέστη Αναστασιάδη

Την Κυριακή 10 Αυγούστου 1977 στους Αρμένους έγινε εκδήλωση αφιερωμένη στα 100 χρόνια από την "επαναστατική συνέλευση των Αρμένων" και προς τιμή του γραμματέα του στρατοπέδου Ακρωτηρίου ΑΝΕΣΤΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ.

Μια άποψη της εκδήλωσης οι επίσημοι, την ώρα της επιμνημόσυνης δέησης.

Την εκδήλωση διοργάνωσαν το "Ίδρυμα Αγία Σοφία" η Κοινότητα Αρμένων και ο Πολιτιστικός Σύλλογος Αρμενιανών Χανίων "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ".

Η εκδήλωση άρχισε με επιμνημόσυνη δέηση από τον μητροπολίτη Κυδωνίας και Αποκορώνου Ειρηναίος, τον εφημέριο του χωριού μας Νικολακάκη Εμμανουήλ και άλλους εφημέριους της περιοχής στο μνημείο του ΑΝΕΣΤΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ, μπροστά στον ιερό ναό της Παναγίας Αρμένων και κάτω από τα θεόρατα πλατάνια.

Ακολούθησαν τα αποκαλυπτήρια του μνημείου του Ανέστη Αναστασιάδη, από τους Απογόνους του, τον βουλευτή του ΠΑΣΟΚ κ. Σήφη Μιχελογιάννη και τον κ. Γεώργιο Βασμουλάκη. Το μνημείο φιλοτέχνησε ο γλύπτης και ζωγράφος Κωνσταντίνος Ζαζάς, Ακολούθησαν καταθέσεις στεφάνων από την Νομάρχη Χανίων κ. Αλέκα Μαρκογιαννάκη εκ μέρους της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, τους βουλευτές κ. Σήφη Μιχελογιάννη και Χρήστο Μαρκογιαννάκη, τον Πρόεδρο της Κοινότητας Αρμένων κ. Νίκο Μαντωνανάκη, τον Αντιπρόεδρο του Συλλόγου Αρμενιανών "Ο Κριτοβουλίδης" κ. Γιάννη Τερεζάκη, τον αντιπρόεδρο του Ίδρυματος "Αγία Σοφία" κ. Νικόλαο Παπαδάκη, από εκπροσώπους των Ενόπλων Δυνάμεων, από προέδρους άλλων κοινοτήτων και πολιτιστικών Συλλόγων από εκπροσώπους κομμάτων, καθώς επίσης και από τους απογόνους του Ανέστη Αναστασιάδη Γεώργιο και Παναγιώτα Βασμουλάκη. Ακολούθησε ριζίτικο τραγούδι από την χορωδία του καλλιτεχνικού ομίλου ο "ΑΠΟΚΟΡΩΝΑΣ" και ενός λεπτού σιγή.

Από την πάντα του Ναυτικού ακούστηκε ο εθνικός ύμνος και τελείωσε το πρώτος μέρος της εκδήλωσης.

☞ συνέχεια στη σελίδα 3

Η ΣΥΝΕΝΩΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Σύμφωνα με δημοσίευμα της εφημερίδας "Ελευθεροτυπίας" αλλάζει το όνομα του δήμου στον οποίο θα υπάγεται το χωριό μας και αντί "Ραμνούντας" θα ονομάζεται "Δήμος Αρμένων" με έδρα τις Καλύβες και θα περιλαμβάνει τις κοινότητες, όπως είχαμε δημοσιεύσει και στο προηγούμενο φύλλο, Αρμένων, Καλυβών, Καράν, Μαχαιράν, Νιού Χωριού, Ραμνής, και Στύλου. Ελπίζουμε μέχρι την οριστική απόφαση, του Υπουργείου Εσωτερικών, το όνομα του Δήμου να παραμείνει "Αρμένιοι".

κοινωνικά

ΑΠΟΒΙΩΣΑΝΤΕΣ

Η **Παπαμαρκάκη Άννα**, σύζυγος Αντωνίου, μητέρα της Αθηνάς, του Γιάννη και της Χρυσάνθης κηδεύτηκε στους Αρμένους στις 11 Ιουλίου.

Η **Τερεζάκη Δέσποινα**, σύζυγος του Εμμανουήλ, μητέρα της Χρυσούλας, του Γιάννη, της Ειρήνης και του Μιχάλη κηδεύτηκε στους Αρμένους στις 27 Ιουλίου.

Η **Σταματούλα Γιατράκη**, μητέρα της Νίκης, κηδεύτηκε στους Αρμένους στις 4 Αυγούστου.

Η **Κουτσουπάκη Ευλαμπία** μητέρα του Αντώνη, της Ελένης και της Δήμητρας, πέθανε στα Χανιά και κηδεύτηκε στους Αρμένους, στις 13 Αυγούστου.

Η **Ειρήνη Τερεζάκη Στυλιανουδάκη**, πέθανε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στους Αρμένους στις 14 Αυγούστου.

Η **Αναστασία Τερεζάκη**, σύζυγος του Ιωάννου Τερεζάκη και μητέρα του Χρήστου πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα στις 18 Αυγούστου.

ΓΑΜΟΙ

Ο **Καραβελάκης Μανώλης** και η **Μαρία Γιατράκη** παντρεύτηκαν στις 16 Αυγούστου. Ο γάμος έγινε στον Άγιο Φανούριο.

Ο **Παναγιώτης Κόκκινος** από την Χαλκίδα, και η **Βιβή Μπουτσαράκη** του Δημήτρη Μπουτσαράκη και της Λούλας Τσακίρακη - Μπουτσαράκη παντρεύτηκαν στις 15 Αυγούστου. Ο γάμος έγινε στα Χανιά.

Ο **Τάσος Χαιρετάκης** και η **Νότα Χίνου** παντρεύτηκαν στο Χριστό στις 30 Αυγούστου.

Τους ευχόμαστε να ζήσουν χαρούμενοι και ευτυχισμένοι.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

Στις 20 Ιουλίου βαπτίσθηκε το αγοράκι του **Δημήτρη** και της **Αικατερίνης Φρεσκάκη** και ονομάστηκε **Μανούσος**. Νονοί ο Θεοχάρης και Αικατερίνη Κεφαλογιάννη.

Στις 27 Ιουλίου βαπτίσθηκε το αγοράκι του Προέδρου της Κοινότητας **Νίκου Μαντωνανάκη** και της **Ολυμπίας Βεζυρέα** και ονομάστηκε **Εμμανουήλ**.

Αλέξανδρος. Νονοί ο Γιάννης Τσακίρακις και η Βασιλική Γκικοπούλου - Τσακίρακι.

Στις 16 Αυγούστου βαπτίσθηκε το αγοράκι του **Ιωάννη Καπαρουδάκη** και της **Νίκης Γιατράκη** και ονομάστηκε **Μάριος**. Νονοί ο Σταύρος Δοξάκης και η Ολγα Βιριράκη.

Τον Ιούνιο βαπτίσθηκε το αγοράκι του **Ιωάννη Πατεράκη** και της **Κορνηλίας Πατεράκη** το γένος **Νικολάου Βιριράκη**, και ονομάστηκε **Εμμανουήλ**. Η βάφτη έγινε στον Άγιο Φανούριο.

Στις 12 Μαΐου βαπτίσθηκε το αγοράκι του **Γιώργου Μυτιλιανάκη** και της **Σούλας Χαλβαδάκη - Μυτιλιανάκη** στον Άγιο Φανούριο και το ονομάστηκε **Χρήστος**. Νονός ο Νίκος Παπαδάκης.

Στις 22 Αυγούστου βαπτίσθηκε το κοριτσάκι του **Δημήτρη Καλλιβερέτακη** και της **Μαριάννας Τρικεριώτη - Παραδείση** και ονομάστηκε **Μαρία**. Νονά η Μαρία Τζήμα.

Στους γονείς, νονούς και συγγενείς ευχόμαστε να τα χαίρονται.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Η **Αργυρώ Μεγαλακάκη** σύζυγος του **Μιχάλη Ορφανάκη** γέννησε αγοράκι στις 3 Ιουλίου.

Η **Χρυσούλα Σταμπολάκη** σύζυγος του **Βασίλη Χαλβαδάκη** γέννησε κορίτσι στις 8 Αυγούστου. Να τους ζήσουν.

ΠΕΤΥΧΑΝ ΣΤΙΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ

Ο **Αβερκόκης Μιχαήλ** του Δημητρίου στο τμήμα Ζωικής Παραγωγής του ΤΕΙ Θεσσαλονίκης.

Η **Βασμουλάκη Παναγιώτα** του Γιάννη στο τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Ο **Λαμπαθάκης Στέλιος** του Βασίλη στη Νομική Θεσσαλονίκης.

Η **Τσακίρακη Πέγκυ** του Κωνσταντίνου στο τμήμα Λογιστικής του ΤΕΙ Χαλκίδας.

Ο **Φρατζεσκάκης Ιωάννης** του Αντωνίου στο τμήμα Φυτικής Παραγωγής του ΤΕΙ Ηρακλείου.

Συγχαρητήρια και καλές σπουδές.

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ο κ. **Δημήτριος Νικ. Πριπάκης** τέως πρόεδρος της κοινότητας Αρμένων, ο κουνιάδος του κ. **Δημήτριος Τζιγκουνάκης Θεολόγος**, τέως Γυμνασιάρχης, και ανώνυμος κύριος προσέφεραν 150.000 δραχμές για το σχεδιασμό και καλλωπισμό της κάτω οροφής του γυναικονίτη, της εκκλησίας του Αγίου Νικολάου.

Η κ. **Νικολάου Ευαγγελία** το γένος **Καλλιβερέτακη** προσέφερε το ποσόν των 40.000 δραχμών για τις ανάγκες του Ιερού Ναού του Αγίου Νικολάου εις μνήμη και αντί τρίμηνου μνημόσυνου της μητέρας της **Μαρίας Καλλιβερέτακη**.

Η **οικογένεια Χαράλαμπος Μπουρνάζου** δώρισε το ποσόν των 50.000 δραχμών για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου εις μνήμη και αντί στεφάνου της αδελφής του **Αννας Παπαμαρκάκη**.

Εις μνήμη **Δέσποινας Εμμανουήλ Τερεζάκη** και αντί στεφάνου, δώρισαν εις τον Ιερό Ναό Αγ. Νικολάου Αρμένων οι κάτωθι.

Οικογένεια Ιερέως Ηλιάκη Λεωνίδα, (10.000 δρχ.), **οικογένεια Ιερέως Αντωνέλου Θεοδοσίου** (10.000 δρχ.), **οικογένεια Βουράκη Μιχαήλ**, (10.000 δρχ.), **οικογένεια Μαυροματάκη Στεφάνου** (10.000 δρχ.), ο **Χρήστος Ιωάννου Τερεζάκης** και τα τέκνα του (15.000 δρχ.), τα εγγόνια της **Νικόλαος και Δέσποινα Λαγαράκη** (10.000 δρχ.).

Ο κ. **Αντώνιος Καλλιβερέτακης** από την Αμερική, καταγωγή Αρμένιοι, δώρισε 250 δολάρια για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου, εις μνήμη του πατέρα του **Ελευθερίου Καλλιβερέτακη**.

Ο κ. **Τάκης Μπουντάκης** από Αθήνα, καταγωγή Αρμένιοι, δώρισε το ποσό των (20.000 δρχ.) για τον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου εις μνήμη της θείας του **Ειρήνης Στυλιανουδάκη - Τερεζάκη**.

Η κ. **Λέλα Κουτσουπάκη** από Αθήνα, καταγωγή Αρμένιοι, δώρισε το ποσό των (100.000 δρχ.) για τον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου.

Ο κ. **Γεώργιος Βουτσαδάκης** από Αθήνα δώρισε το ποσό των (20.000 δρχ.), για τις εργασίες ελαιοχρωματισμού του Ιερού Ναού Κοιμήσεως της Θεοτόκου.

Το εκκλησιαστικό συμβούλιο του Αγίου Νικολάου Αρμένων ευχαριστεί θερμά τους ως άνω δωρητές.

Για το εκκλησιαστικό συμβούλιο
ο πρόεδρος
Παπά Μανώλης Νικολακάκης

Η ροδαρά μας

Μικρό ανθολόγιο από σεβνταλίδικες παλαικές μαντινάδες, μαριόλικα αινίγματα, παροιμίες, γνωμικά, καθαρογλωσσίδα και μια λέξη κρητική

Μαντινάδες

Μια σημερινή μας Κρητική, τση μαντινάδας φλέβα γνήσια και δυνατή, η **Αντωνία Μυλωγιαννάκη**, μας έμπειψε χαιρετισμό στη "Ροδαρά", ένα ματσάκι μαντινάδες της, τη μια καλύτερη απ' την άλλη, που κουζουλαίνεσαι να τσι διαβάξεις στο χαρτί και να τσι τραγουδείς στην τάβλα! Οι δύο πρώτες, θρηνητικές για τον πρόσφατο χαμό αγαπημένου της προσώπου, είναι ανέκδοτες. Το' αποδέλοιπες τις κορφολόγησε η ίδια απ' τον ευωδερό της τον μπαξέ τον ξαναπλουμισμένο με χίλιες μύριες ρίμες κρητικές γνήσιες κι αγαπητικές, που "αίμα τσι φλέγες" γίνονται...

Χάρε, κορμί που θέρισες
και κάλλη που τα πήρες
όπου δεν ξαγοράζονται
μ' ένα γομάρι λίρες...

Η μοίρα μου στη σκάφη τζη
ζυμώνει κι ανατίζει
και μια μπουκιά γλυκό ψωμί
ποτές δεν ξεφουρνίζει...

Εγώ μ', αγάπη μου, φτωχός
και λίγο 'να το βιός μου
μα στην καρδιά μου θα τα βρεις
τα πλούτη όλου του κόσμου.

Η μοίρα μου με κυνηγά
μα 'γω μ' απτός κι αηδόνι
ψηλά πετώ με το βοριά
και τραγουδώ στο χιόνι.

Βουνό θα κάμω την καρδιά
και σπήλιο να ξωμείνεις,
να 'χω στ' αρόλιθα νερό
να σκύφεις να το πίνεις.

Αίμα σσι φλέβες γίνηκες
και μετά κείνο πηαίνεις
κι όμου μου 'γγίξεις με πονείς,
κι όπου φιλείς με γειανείς*.

Αντωνία Μυλωγιαννάκη

Σημείωση: Επειδή πολλοί, εκμεταλλεούμενοι τις αρετές του στίχου της Αντ. Μυλωγιαννάκη, χρησιμοποιούν, αυθαίρετως, και παραποιούν τους στίχους της, εγγράφοντας τους μάλιστα, παραμορφωμένους, και σε δίσκους, η ποιήτρια μας παρακάλεσε να σημειώσουμε ότι απαγορεύει την χρησιμοποίησή τους, χωρίς γραπτή άδεια της.

ελευθερόπολις

Τριμηνιαία έκδοση της Κοινότητας των Αρμένων και του συλλόγου Αρμενιανών Χανίων "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ"

Εκδότης - Διευθυντής

Γιάννης Σ. Τσακίρακις
Σουλίου 124, 173.42 Αγ. Δημήτριος
Τηλ. & Fax: 9916613
Email: jtsk@hol.gr

Συντακτική Επιτροπή

Μαντωνανάκης Νίκος
Μπουρνάζος Χαράλαμπος
Στυλιανομανωλάκης Γιάννης
Τσακίρακις Γιάννης
Τσιτσιριδου Ελένη

Αίνιγμα

Εγώ είμ' εκείνο το πουλί όπου γεννά απ' τη μύτη που έχει μαύρη τη φωλιά κι ολόμαυρο το σπίτι. Τρεις με κρατούν όταν γεννώ, μ' αλήθεια πρώτα πάνω, εις άσπρους κάμπους τα γεννώ κι οπίσω μου τ' αφίνω. Και όλα εκείνα τα πουλιά ανθρωπινά λαλούσι ποιοί τα γροικούν όταν λαλούν ποιοί δεν τα γροικούσι. (Ολλανδία) (Μπάμπης Αννινός, 1852-1934)

Παροιμίες

- ✂ Αγάλια-αγάλια φύτευε ο Γιαπιτζής τ' αμπέλι κι αγάλια-αγάλια γίνεται η αγγουρίδα μέλι.
- ✂ Αγάλια-αγάλια κόκορα κι εγώ σε μαγερεύω.
- ✂ Αγάλια-αγάλια βροθακίε, και θα 'ρθει καλοκαίρι.
- ✂ Που αγάλια-αγάλια πορπατεί μακρά μπορεί να πάει.
- ✂ Αγάλια το χερουβικό (για τσι καυχισιάριδες) (Βλ. και "μια λέξη")

Καθαρογλωσσίδι

✂ Μοσκοκανελοκόκκαλη, κανελοζυμωμένη γαρεφαλοχνοτάτη μου κι ακριβαναθρεμένη.

Μια λέξη, πες μου

Μια λέξη πες μ' Αρμενιανή, και να 'ναι του Πλατάνου μα να 'ναι και τση Χοντρολιάς, και του χωριού τ' απάνου

Αγάλι, αγάλια, αγαληνά = σιγά, σιγά και με το μαλακό. Για τη λέξη αυτή, που έχει σήμερα την τιμητική της (βλ. και παροιμίες) ο Κ. Κριτοβουλίδης γράφει ότι χρησιμοποιείται ως επίρρημα, αντί του ήρεμα, "πολλάκις λέγεται και δις "αγάλια, αγάλια με καιρό" ως και το αρχαίον "σιγά-σιγά" (Κ. Κριτοβουλίδης, Λέξεις, φράσεις, παροιμίες... 1864)

✂ Και **αγάλι-αγάλι** επήγαινα, σιγά-σιγά επεπάτουν τον κόσμο εξενίζουμου, τ' άνηθ και τα καλά του (Μπεργαδής "Απόκοτος" 1519)

✂ Κι **αγάλια-αγάλια** επλήθυνε ο πόθος μετά μένα σα να χαν είσαι δυό δεντρά ομάδι φυτεμένα (Γ. Χορτάτσης, Πανώρια", 1590)

✂ Δυνάμωσε τα δάκρυά σου, δίπλωσε παρακάλια γιατί κι η πέτρα εκ το σκονί τρώγεται **αγάλια-αγάλια** (Γ. Χορτάτσης, "Ερωφίλη", 1595)

✂ Κι εγώ, π' ακόμη τίβοτας δεν είχα φαγωμένα **αγάλια-αγάλι** εσάλευγα με χείλη πρικαμένα (Γ. Χορτάτσης, "Κατζούρμπος", 1595)

✂ Και **αγάλια αγάλια** μακρυνά τον τόπον με βάσανα, με πίκρες, και με κόπον (Άγνωστος, "Η Εύμορφη Βοσκοπούλα", 1600)

✂ Κι αγάλια-αγάλια η πεθυμιά μ' έβανεν εις τα βάθη, κι ήκαμε ρίζες και κλαδιά, βλαστούς και φύλλα, κι άνηθ (Β. Κορνάρος, "Ερωτόκριτος", 1650).

✂ Εσίμωσε ο Ρωτόκριτος, στο παραθύρι απλώνει κι αγαληνά και σιγανά ποιος είναι φανερώνει ("Ερωτόκριτος")

✂ Για τούτος ήρθα ως εδεπά, και θα σφυρίζω αγάλια, καθώς μου 'χει παραγγελιά, στην πόρτα να προβάλη (Μ. Α. Φώσκολος, "Φορτουνάτος", 1655) Τα πούλουδα τση "Ροδαράς" τα κορφολογά από τσι μπαξέδες
ο ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

☞ συνέχεια από τη σελίδα 1

Κατόπιν οι παρευρισκόμενοι κατευθύνθηκαν προς το κοινοτικό περίπτερο Αρμένων και συνεχίστηκε το δεύτερο μέρος της εκδήλωσης με χαιρετισμούς από τον πρόεδρο της Κοινότητας Αρμένων κ. Νίκο Μαντωνανάκη, τον πρόεδρο του Πολιτιστικού Συλλόγου Αρμενιανών ο "Κριτοβουλίδης" κ. Γεώργιο Φρεσκάκη και από τον αντιπρόεδρο του ιδρύματος "Αγία Σοφία" κ. Νικόλαο Παπαδάκη. Ακολούθησαν ομιλίες από τον κ. Γεώργιο Μαργαρίτη καθηγητή της Νεώτερης και της Σύγχρονης Ιστορίας του Πανεπιστημίου Κρήτης με θέμα "Η επανάσταση του 1897 και η Συνέλευση των Αρμένων" και από την κ. Αλκυονή Παπαδάκη συγγραφέα, με θέμα "Ανέστης Αναστασιάδης". Η "Ε" δημοσιεύει σ' αυτό το φύλλο στη σελίδα 4 το πλήρες κείμενο της ομιλίας της κ. Α. Παπαδάκη. Δυστυχώς δεν έγινε δυνατό μέχρι την ώρα που τυπωνόταν η εφημερίδα, να έχομε το κείμενο της ομιλίας του κ. Γ. Μαργαρίτη, την οποία θα δημοσιεύσομε στο επόμενο φύλλο.

Κάτω από τα θεόρατα πλατάνια, δίπλα στις πηγές των Αρμένων, παρετέθη εορταστικό γεύμα στους παρευρισκόμενους μεταξύ των οποίων ήσαν και πολλοί ξένοι που παρακολούθησαν την εκδήλωση. Τα έξοδα της επιτυχημένης αυτής εκδήλωσης και την κατασκευή του μνημείου ανέλαβε με την ευγενική τους πρωτοβουλία η οικογένεια του κ. Γεωργίου Βασμουλάκη.

**Κοιμού εν Παραδείσω,
ατρόμητη καρδιά,
το αίμα σου επλήρωθη
με την Ελευθεριά**

Ο πρόεδρος της Κοινότητας Νίκος Μαντωνανάκης μόλις έχει καταθέσει το στεφάνι της Κοινότητας.

ΑΝΕΣΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ

Έπεσε στο Ακρωτήρι στην επανάσταση του 1897. Το μνημείο στο προαίλιο της Παναγίας, δίπλα στο μνημείο του Καλλίνικου Κριτοβουλίδη.

☞ συνέχεια από τη σελίδα 1

μπρους, πεθερούς, μωρά γεννημένα και στο βυζί τση μάνας, και μανάδες παντρεμένες, γαστρομένες, κοπελιές λογοστεμένες, παπάδες, λαλάδες, πατεράδες, καρπούδες, νύφες, συμπεθέρες, κάθε καρδιάς, καρδί -περάστε κόσμε, αρμενιανέ και ξενομπάτη...

Κέφι πολύ, γέλιο και χάχανο είχ' εκείνη η παράσταση, όπου ούλοι, "ηθοποιοί", "πρωταγωνιστές", "διευθυντές θεάτρου", και θεατές γελούσαν χειροκροτούσαν, ποδοκροτούσαν, πετούσαν σάιτες, κοβάρια από χαρτί στη "σκηνή", κλωτσούσανε την μπάλα, κι όποιον ήθελε πάρε η μπάλα -"δάσκαλο", "μαθητή" ή θεατή...- ένα ευτυχισμένο πανηγύρι χαράς, γέλιου, ξεφωνητού και... γιουχαϊτού, όπου μαζί με τα παιδιά κι οι μεγάλοι κι οι γέροι γελούσαν και το γλεντούσαν με την ψυχή τους το κοπελίστικο τούτο "υπερθέαμα" των ακάτεχων "ηθοποιών" που παίζανε και περιπαίζανε τα μασκαράτα και τα μασκαρέματα τούτα που τους κάμαν οι μεγάλοι "σκηνοθέτες" κι "ενδυματολόγοι", ντύνοντας τα πολισμένους, δασκάλους, επιθεωρητές, μαθητές. Όλος αυτός ο "θίασος", όχι βέβαια τον Αγγελόπουλου, αλλά τον αγγελόπουλδών μας του χωριού επί σκηνής κι εκτός σκηνής, στη γαλαρία και στα θρανία, να παίζει, στην κυριολεξία τις λέξεις, να κάνει διάλειμμα στην αυλή για να ξεκουραστεί και να σκαρνευτεί, και φτου κι από ξαρχής, να ξαναπαίνοι στην τάξη, όχι βέβαια εν τάξει, αλλά εν αταξία, χάβρα και φασαρία, καθώς γίνεται πάντα με τα παιδιά και τη ζωή και τη χαρά, που τα παιδιά την κουβαλούν όπου βρεθούν κι όπου σταθούν κι όπου μονομεριάσουν...

συνά τ' αρμενιανάκια, κι έργα παρόμοια, όπου μαζί με "τ' αηδόνια στα γύρω περβόλια" που ψάλλει ο ποιητής, ξεφαντώνουν και τ' αρμενιανά ποταμιδάκια, με μουσικές και όμορφες παιδικές φωνές. Έργα τέτοια πασίχαρα παίζονται και "συμφωνίες της χαράς" εκτελούνται συχνά τα βράδια του καλοκαιριού στις γειτονιές του χωριού, σε δρόμους, πλατείες κι αυλές, όπου μοσκοβολούν οι αλτάνες κι αστραποβολούν οι νεανικές ματιές. Έχοντας δίπλα τους καθισμένες κι ευτυχισμένες, τώρα τις βασανισμένες μορφές των "γερόντων" που ζούνε κι εκείνο ετούτο το θαύμα της αναστασης του καθενός τους στην μορφή και την ψυχή του παιδιού τους, του εγγονακιού τους, τ' ανηψακιού τους, του χωριανακιού τους. Τούτο το θαύμα της αναστασης και διαιώνισης της ζωής του χωριού, ζωής καλύτερης κι ομορφότερης τώρα, καθώς αυτά τα νέα παιδιά είναι καλοσυνάτα, πανέξυπνα και πανέμορφα, το 'να ομορφότερο από τ' άλλο, με τις δικές του το καθένα χάρες, τα χαρίσματα και τα πλουμίσματα της μορφής και της ψυχής του, που 'ναι κουζούλαμα να τα θωρείς, να τα γρικάς και να τα καμαρώνεις.

Ως ήθονε κουζούλαμα κι ούλες οι βραδιές, τα μεσημέρια κι οι αυγές οι αρμενιανές, τούτο το καλοκαίρι, καθώς:

"σπίτια και στενά σου φαίνετο γελούσα, οι γειτονιές εχαίροντο κι οι τόποι αναγαλιούσα". ως λέει κι ο Ρωτόκριτος, η αγάπη μας η πρώτη κι η παντοτινή των αρμενιανών.

η ελευθερόπολις

Κι ένας καλαμαράς τση,
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Τούτο τον ανέφελο κόσμο της χαράς μας χαρίζουν

4 Η ομιλία της συγγραφέως κ. Αλκυόνης Παπαδάκη, στην εκδήλωση με θέμα "Ανέστης Αναστασιάδης"

Στη σημερινή πραγματικότητα, όπου κυριαρχεί ο υπερκαταναλωτισμός και βασιλεύει το λούστρο της ευτέλειας, όπου οι ιδέες και οι αναζητήσεις παραδόθηκαν ελαφρά τη καρδιά, στα χέρια των διαφημιστών και των εμπόρων, όπου η ελπίδα για το μέλλον της ανθρωπότητας έχει αφηθεί στο φιλότιμο και στο μεράκι κάποιων μειοψηφιών, μοιάζει κάπως γραφικό, να μιλάμε για θυσίες και για ήρωες. Κάπως μακρινό... Κάτι σαν παραμύθι...

Στη σημερινή πραγματικότητα, όπου όλα έχουν μια τιμή και εντάσσονται στην επιστήμη του μάρκετινγκ, είναι πολύ ρομαντικό τελικά, να μιλάμε για κάποιους ανθρώπους που δεν λογάρισαν, δεν παζάρεψαν τίποτα, προκειμένου να χαρίσουν την ζωή τους σ' ένα όραμα. Σ' ένα ιδανικό. Προκειμένου να προσφέρουν τη ψυχή τους αντίδωρο, στην ιδέα της αξιοπρέπειας και της ανθρωπιάς.

Μοιάζουν παράξενοι τώρα αυτοί οι άνθρωποι. Σαν μορφές ονειρικές. Και είναι μορφές ονειρικές. Γιατί βίωσαν τ' όνειρό τους.

Είναι πικρό να το λέει κανείς, αλλά τα όνειρα, πολλές φορές σε σκοτώνουν. Στην καλύτερη περίπτωση, σε πληγώνουν. Κι όμως! Τι νόημα θα είχε η ζωή, χωρίς αυτά...

Σ' αυτή λοιπόν την εποχή, τη μεταβατική, είναι καλό να μην ξεχνάμε αυτές τις μορφές.

Τους χρωστάμε τη συνέχειά μας. Το γύρισμα του ήλιου...

Προσωπικά, δεν ανήκω στους απαισιόδοξους. Πιστεύω πως όταν όλα αυτά τα ηλίθια μοντελάκια τρόπου ζωής κορεστούν, ο άνθρωπος θα γυρίσει και πάλι να κοιτάξει μέσα του. Θ' αναζητήσει τις ρίζες της ανθρωπιάς του. Τους δρόμους της γαλήνης του. Δε νομίζω πως το μέλλον του κόσμου, θα σηματοδοτηθεί από το πείραμα της Ντόλβου.

Εντάξει. Κάποιοι θα σκάσουν από το φαί και το πιστό, κάποιοι θα πεθάνουν από ανία, κάποιοι θ' αυτοκτονήσουν γιατί δε θ' αντέξουν την απληστία και τη ματαιοδοξία τους αλλά υπάρχει κι ένα σημαντικό μέρος που αντιστέκεται. Υπάρχει ένα μεγάλο κομμάτι που έχει καταλάβει, ή βρίσκεται στο δρόμο για να καταλάβει, πως ότι αξίζει περισσότερο, είναι η λύτρωση της ψυχής.

Κι η λύτρωση, δε βρίσκεται παρά μόνο στο μονοπάτι της αγάπης. Κι η αγάπη εμπεριέχει τ' όνειρο. Την προσφορά. Κι η προσφορά, δεν έχει όρια. Φτάνει ως το τέλος. Κάποιες φορές, ως τη θυσία!

Τη θυσία ενός ανθρώπου, ήρθαμε σήμερα εδώ, να θυμηθούμε. Τον έλεγαν Ανέστη Αναστασιάδη. Θα πρέπει να ήταν γύρω στα τριάντα. Το δεύτερο παιδί της οικογένειας του Στέλιου Αναστασιάδη.

Μιας παράξενης, πολύ προχωρημένης για τα μέτρα του τόπου και της εποχής οικογένειας.

Ο γερο Αναστασιάδης, ο Στυλιανάκης, όπως τον φώναζαν ήταν ειρηνολογικός. Είχε έρθει στους Αρμένους από τη Μιτιλίνη. Αλλά η Μιτιλίνη, δεν ήταν ο τόπος της καταγωγής του. Ήταν ένας σταθμός. Υπάρχουν πληροφορίες, πως είχε ξεκινησει από το Μοναστήρι. Κι άλλες, από τη Σμύρνη. Άγνωστο για ποιους λόγους, έφυγε από το ένα μέρος στο άλλο, ώσπου κατέληξε να ριζώσει στους Αρμένους.

Αυτή η οικογένεια, κουβαλούσε μέσα της ένα Οδυσσέα. Κουβαλούσε, μια ψυχή. Μια συνεχή αναζήτηση. Δεν έβρισκε βολή. Δεν είχε κάθους για να δέσει σε λιμάνια. Πατούσε γερά στη γη,

αλλά το βλέμμα της έβγαχνε τον ουρανό. Δε χωρούσε στο μικρό, στο μίζερο, στο πεζό. Έκλειναν όλοι μέσα τους ένα ανταριασμένο ωκεανό.

Η συγγραφέας κ. Αλκυόνη Παπαδάκη μιλώντας στην εκδήλωση.

Ήταν εγωκεντρικοί. Αλλά είχαν φοβερές εξάρσεις προσφοράς. Ήταν άνθρωποι, με βαρύ ίσκιο. Δεν σου πρόσφεραν ανάπαυση στον ίσκιο τους. Δε σε καλούσαν για ραχάτι. Σε καλούσαν για να πετάξεις μαζί τους στους ανέμους και στα σύννεφα. Αν είχες τα κότσια, σ' άνοιγαν διάπλατες αγκαλιές. Αν δεν τα είχες, σε περιφρονούσαν.

Ο Στυλιανάκης παντρεύτηκε την Κατίνα Μπουρνάζου από μια οικογένεια επίσης της ίδιας πορείας, κι απόκτησε επτά παιδιά. Το Γιώργο, τον Ανέστη, το Γιάγκο, την Ανδρομάχη, την Ολγα, τη Χρυσάνθη και την Ελπίδα. Ο Γιώργος κι ο Ανέστης σπούδασαν Νομικά. Ο Γιώργος ακολούθησε αργότερα τον Βενιζέλο και κατέληξε στη Δράμα. Ο Γιάγκος ταξίδεψε και ριζώσε κάποτε στην Αλεξάνδρα. Οι γυναίκες παντρεύτηκαν στους Αρμένους, εκτός από τη γιαγιά μου που παντρεύτηκε στο Νέο Χωριό.

Κι εγώ θα σας μιλήσω εδώ κυρίως για τον Ανέστη που έχω ακουστά, από τις διηγήσεις της γιαγιάς μου.

Τα χαρτιά αναφέρουν, πως ήταν γραμματικός της επαναστατικής επιτροπής στις μάχες του Ακρωτηρίου, υπασπιστής του Βενιζέλου και συγγραφέας του ημερολογίου του Ακρωτηρίου, ως την ημέρα που σκοτώθηκε, στις 22 Μαρτίου του 1897 στις Κορακίες.

Σκοτώθηκε και κατακρεουργήθηκε από ένα τσούρμιο Τούρκων. Τάφηκε αρχικά στον τόπο της θυσίας του, όπου και χαράχτηκε το γνωστό επίγραμμα και αργότερα έγινε η μεταφορά των οστών του από την οικογένεια, στους Αρμένους.

Εκείνη την ημέρα της μεταφοράς των οστών, έγινε η γιαγιά μου, ήταν όλο το χωριό και τα γυρόχωρα στους δρόμους. Όλοι οι παπάδες και οι δεσποτάδες της περιοχής. Περιμέναν όλοι κρατώντας ένα λουλούδι, για να το ριξουν στον τάφο. "Τι να κάμεις... Το παλικάρι μου χάθηκε για πάντα." έλεγε. Και για μια στιγμή, τα γαλάζια μάτια της σήκωναν κύμα. Ύστερα τίναξε το κεφάλι της και συνέχισε.

"Κι όμως! Η ζωή δε σταματά ποτέ. Εκείνοι που μένουν, έχουν χρέος να τη συνεχίσουν!".

Αυτοί ήταν οι Αναστασιάδδες!

"Ο θάνατος του Ανέστη, λένε πάλι τα χαρτιά, συγκίνησε όλους τους γνωστούς και συνεπαρχιώ-

τες του, που τον αγαπούσαν για τη μόρφωση, την καλοσύνη και τη λεβεντιά του." είπαμε, ότι κρατούσε το ημερολόγιο του στρατοπέδου, ως την ημέρα που σκοτώθηκε. Η επόμενη σελίδα, γράφτηκε από τους συντρόφους του.

"Την 23η Μαρτίου επισκέφθη το στρατόπεδο ο χειρουργός του Αγγλικού Στόλου Μάκλιν, ανήκων εις το σκάφος "Εκδίκησις" μεθ' ενός βοηθού και εξήτησεν πληροφορίας περί των νεκρών και τραυματιών της Πληροφορηθείς ότι οι Τούρκοι ηκρωτηρίασαν βαρβάρως τους νεκρούς και τραυματίες της μάχης ταύτης, εξήτησεν την άδεια να βεβαιώσει τούτο εξ' ιδίας αντιλήψεως, επί τούτω ηνώχθη ο τάφος εν ω κείται αι αξιωματικοί Ανέστης Αναστασιάδης και Ιωάννης Γαλανάκης. Έφριξε δε προ του οικτρού θεάματος του ακρωτηριασμού του Ανέστη Αναστασιάδη."

Και συνεχίζουν οι σύντροφοι στο ημερολόγιο.

"Η επιτροπή του εν Ακρωτηρίω Στρατοπέδου συνελθούσα, απεφάσισεν όπως εκφράσει τα συλλυπητήρια του Στρατοπέδου, προς την οικογένειαν του κατά την 22α Μαρτίου φονευθέντος Ανέστη Αναστασιάδη".

Ένας πένθιμος φάκελλος!... Το τελευταίο μήνυμα, το τελευταίο φερούγισμα, του Αρχάγγελου των Αρμένων, όπως τον αποκαλούσαν.

"Προς τον Κύριον Στυλιανόν Αναστασιάδη.

Αγαπητέ αδελφέ,

Κατά την μάχην της 22ας τρέχοντος, είχομεν την ατυχίαν να χάσομεν πλην άλλων και τον γραμματέα της επιτροπής του στρατοπέδου και υιόν υμών Ανέστην ηρωικώς πολεμήσαντα κατά την εν λόγω μάχην. Η φιλοπατρία, η αυταπάρνησις, η φιλοτιμία και ο ηρωισμός αυτού, εγένοντο παντός επαίνου ανώτερα. Η επιτροπή του στρατοπέδου, εκπληρεί καθήκον, εκφράζουσα προς υμάς και την λεπτήν οικογένειαν τα συλλυπητήρια του στρατοπέδου, δια την σκληρήν αυτήν απόλειαν.

Σήφακας, Πιστολάκης, Βενιζέλος, Μυλωνογιάννης."

Όσοι έχουν λάβει τέτοιο ή παρόμοιο φάκελλο στην οικογένειά τους, ξέρον τον πόνο και την τραγικότητα, να τον ανοίγεις, να τον διαβάζεις και να τον κλείνεις μετά σ' ένα συρτάρι, μαζί μ' ένα κομμάτι της ψυχής σου. "Η πατρίς ευγνωμονούσα", "τα θερμά συλλυπητήρια των συντρόφων", κ.λπ., κ.λπ...

Καμιά πατρίδα, και καμιά συμπαράσταση συντρόφων, δε μπορεί να γλυκάνει την ψυχή μιας μιάνας που δεν θα περάσει ποτέ πια τα δάκτυλά της ανάμεσα στα μαλλιά του γιου της, για να του χαιδέψει το κεφάλι!...

Φαντάζομαι το γέρο Στυλιανάκη, να διπλώνει το φάκελλο και να τον κρύβει σαν φυλαχτό, στη μέσα τσέπη του γιλέκου του.

Ίσως, να μην ήταν πια, τόσο αγέρωχο το βλέμμα του. Τόσο αστραφτερή η ματιά του. Τόσο ίσιο το κορμί του... Ίσως. Γιατί είχε ένα μοναδικό μεγαλείο αυτή η οικογένεια, όταν συναντιόταν με το θάνατο!

Νομίζω πως ήταν, γιατί πίστευε αφάνταστα στη ζωή. Νομίζω πως ήταν, γιατί είχε πάντα το βλέμμα της στραμμένο σε κάποια Ανάσταση.

"Κοιμού εν παραδείσω, ατρήμητος καρδιά, το αίμα

ΜΠΡΑΒΟ ΤΟΥΣ!....

Μεταχειριζόμαστε κι εμείς χωρίς δισταγμό κείνα τα ίδια λόγια με τα οποία την ομορφιά των Αρμενών περιέγραψε ο ειδικός ανταποκριτής της εφημερίδας "Ακρόπολις" πριν από 100 χρόνια: "Με ολίγες λέξεις είναι χωρίον σπανιστάτων φυσικών καλληώνών εις το οποίον άμα τις πατήση μίαν φοράν, αισθάνεται όρεξιν να μένη διαρκώς".

Ίσως οι συγκρίσεις του τότε και του σήμερα να μην είναι απόλυτες. Για ένα όμως είμαστε σίγουροι. Ότι, οι άνθρωποι τούτου του τόπου του "μικρού του μέγα" φυλάσσουν σαν κόρη οφθαλμού, προσέχουν και συντηρούν μ' ευλάβεια ότι η φύση τους χάρισε απλόχερα.

Ένα παλιό σιδερένιο πορτάκι ντυμένο ως και κείνο με τους ολοπράσινους κισσούς μας οδηγεί στην μεγάλη αυλή του σπιτιού του Χαράδημου Μπουρνάζου. Η παχειά δροσιά, οι ευωδιές, το απαλό θρόισμα των φύλλων, το κελάηδημα των πουλιών, ο θόρυβος του γάργαρου νερού που τρέχει στ' αυλάκι, μας καλωσορίζουν. Καθόμαστε στις ξύλινες καρέκλες. Τα μάτια αχόρταγα κοιτάζουν παντού. Τα πελώρια βαθύσκικτα πλάτνια που υψώνονται ψηλά και οι κορφές τους ής χαιρετιόνταν εκεί στον ουρανό. Το πράσινο με τις διαφορές και αποχρώσεις του. Πράσινο σκούρο, βαθύ, ανοικτό, πράσινο λιοής λιοής. Δέντρα παντού. Πράσινο στους τοίχους, στο έδαφος.

- Σεβόμαστε το περιβάλλον... Προσπαθούμε να το διατηρήσουμε τέτοιο όπως το βρήκαμε -μας λέει ο Μπάμπης. Δεν είναι ανάγκη να μας το δηλώσει, ο πάτρης αυτός της Ιστορίας και της παράδοσης της Κρήτης μας, κι όπως βρήνουμε τώρα και της φύσης και του περιβάλλοντος. Όλα το μαρτυρούν τριγύρω

τόσο πειστικά... ως και κείνο το πηλίνο κανατάκι που θα σου προσφέρει το νερό που γάργαρο βρέχει στ' αυλάκι από την πηγή.

Μια εκδήλωση τιμής και μνήμης μας έφερε στο χωριό τούτο "των σπανιστάτων φυσικών καλληώνών" που αν και δίπλη μας δεν το γνωρίζαμε παρά μόνο σαν περαστικό από το κεντρικό δρόμο που το διασχίζει. Για τον τιμώμενο της ημέρας, τον ήρωα Ανέστη Αναστασιάδη, τους πληρεξούσιους του κρητικού λαού και την συνέλευση των Αρμενών του 1897 θα πληροφωρηθούν οι αναγνώστες της "Ελευθερόπολης" από τις ομιλίες των διακεκριμένων ομιλητών: του καθηγητή της νεότερης και σύγχρονης ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης Γιώργου Μαργαρίτη και την γνωστή σας συγγραφέα Αλκυόνη Παπαδάκη.

Εμείς απλώς θέλουμε να πούμε ότι εντυπωσιαστήκαμε. Από την έγνοια και το μεράκι των ανθρώπων τούτων να διαφυλάξουν τις σπάνιες φυσικές ομορ-

Μια άποψη του τραπέζιού κάτω από τα πλάτνια στα 'Κρύα Νερά'

φίες του χωριού τους, όπως ακριβώς διαφυλάττουν τιμούν και προβάλλουν και τις ιστορικές παραδόσεις τους.

Ακούραστοι και χαρούμενοι και τούτη τη μέρα υποδέχονται, όλοι, μικροί μεγάλοι μ' επικεφαλής τον πρόεδρο τους Ξενομπάτες που ήρθαν να τιμήσουν την ιστορία του τόπου τους και ν' αποχαιρετήσουν για λίγο τις ομορφιές του χωριού τους.

13/8/1997
Κοκοβλή Αργυρώ
Βαμβακόπουλο Χανίων.

☞ συνέχεια από τη σελίδα 4

σου πληρώθη με την ελευθεριά."

Αυτό το είχα ακούσει τόσες πολλές φορές από τη γιαγιά μου σαν παιδί που το είχα μάθει σαν ποιηματάκι, χωρίς να ξέρω ούτε τι πήγαινε να πει ούτε σε ποιόν αναφερόταν.

Τη θυμάμαι καλά, ακόμη και μέχρι τα βαθιά της γεράματα να δακρύζει όταν έπιανε να ιστορεί για τον αδερφό της τον Ανέστη.

"Ήταν όμορφος! έλεγε. Ένα κυπαρίσι. Ένας άγγελος! Τον είχα δεξί χέρι ο Βενιζέλος. θα γινότανε μεγάλος και τρανός. Και χάθηκε! Ήταν ο τελευταίος νεκρός στις μάχες του Ακρωτηριού."

Κι αυτό το, "τελευταίος νεκρός", το 'λεγε με μεγαλύτερο πόνο.

"Ο Ανέστης μας! Φορούσε ολοκαίνουρια κόκκινα ποδήματα. Έσκυβε για να περάσει την πόρτα του σπιτιού μας. Ήταν γελαστός, καλόκαρδος, το καμάρι μας. Όταν τον κομματιάσανε οι Τούρκοι, επειδή δεν πρόφταναν να του τραβήξουν και να του κλέψουν τα κόκκινα ποδήματα του 'κοφαν μαζί και τα πόδια.

Εκείνο το πρωινό, έλεγε η γιαγιά μου, μας αγκάλιασε όλους και μας φίλησε. Γυάλισε το όπλο του, πλύθηκε, χτενίστηκε, κι όταν έβγαине από τη ρουγόπορτα, έκοψε ένα κομμάτι γιασεμί και το 'βάλε στο όπλο του. Ασπρο σου βάνω είπε, για να μη μαυρίσεις. Κι έφυγε.

Δεν τον ξαναείδαμε. Μαύρισε και το όπλο κι η ζωή μας. Έτσι το 'θελε ο Θεός...

Ήταν ένα τεράστιο γιασεμί στην άκρη του τοίχου πίσω ακριβώς από την ρουγόπορτα. Κανείς ποτέ, δεν είχε τη δύναμη να ο ποτίσει. Και ξεράθηκε. Χάθηκε κι αυτό μαζί με το παλικάρι μας".

Είναι καλό να θυμόμαστε και να τιμούμε πάντα τους ανθρώπους που κράτησαν με τη φλόγα της ψυχής τους, άσβεστη τη φλόγα της ζωής. Μας θυμίζουν πως τίποτα δεν έχει μεγαλύτερη αξία, από την περηφάνια και την αξιοπρέπεια.

Πως για να νιώσουμε την ουσία της αληθινής ζωής, πρέπει να ονειρευόμαστε. Οποιο κόστος τελικά κι αν έχουν τα όνειρά μας.

Οι Αρμένιοι των αγώνων και της Παιδείας

Το κείμενο που ακολουθεί δημοσιεύτηκε στις Χανιώτικες εφημερίδες "Χανιώτικα νέα" και "Κύρηξ" στις 6 Αυγούστου 1997

Την Κυριακή 10 Αυγούστου στους Αρμένους του Αποκορώνου οργανώνεται εκδήλωση για τα 100 χρόνια από την επαναστατική Συνέλευση των Αρμενών και τον θάνατο του ήρωα Ανέστη Αναστασιάδη.

Οι Αρμένιοι για πολλούς λόγους μπορούν να περηφανεύονται για την συμμετοχή τους στους πολύχρονους αγώνες της ελευθερίας μας. Υπήρξαν οι Αρμένιοι ιστορικό κέντρο των απελευθερωτικών αγώνων αθλή και εστία παιδείας.

Παιδείας άπιστευτα δύσκολης στα χρόνια της σκληρής σκληριάς της σκληρότερης ελευθερίας και της ανελέητης φτώχειας. Εκεί έδρασαν με πάθος και αυταπάρνηση μερικοί από τους πρώτους εκπαιδευτικούς. Παράλληλα υπήρξαν οι Αρμένιοι το κέντρο επαναστατικών συνελεύσεων μεγίστης σημασίας. (Αξίζει να σημειωθεί εν παρόδω το γεγονός ότι οι γενναίοι και υπεύθυνοι ηγέτες των αγώνων προτιμούσαν κατά τις συνελεύσεις των μέρη εξόχως ρομαντικά όπως οι Αρμένιοι και τα Περιβόλια).

Δίκαια οι Αρμένιοι κάποτε ονομάστηκαν "Ελευθερούπολης".

Εκεί έγιναν επίσης οι πρώτες κινήσεις για το Βασίλειο της Κρήτης. Ο Μιχαήλ Αφεντούλιεφ απεσταθμένος του Αρχιστρατήγου Υψηλάντου είχε εγκατασταθεί στους Αρμένους και έριξε την ιδέα συστάσεως ιδίου Βασιλείου. Δεν ήταν τυχερό. Στους Αρμένους επίσης υπεγράφη παρά των αντιπροσώπων της Κρήτης το ποθέτευμα της Επιδούρου την 21η Μαΐου 1822. Και το 1878 σε μάχη κατά των Τούρκων φονεύτηκαν 18 Έλληνες και τριακόσιοι Τούρκοι.

Ο πατέρας του ήρωα Ανέστη Αναστασιάδη, ο Στυλιανός Αναστασιάδης υπήρξε γραμματέας των επαναστατικών συνελεύσεων εις Αρμένους και στυλοβάτης των προσαθειών υπέρ της παιδείας.

Σήμερα οι Αρμένιοι είναι ο τόπος καταγωγής υψηλόβαθμων εκπαιδευτικών και διακεκριμένων επιστημόνων και όπως πάντοτε ένας τόπος μαγευτικός και αγαπημένος σε ντόπιους και ξένους.

Ο υποφαινόμενος έχει ακατάητους δεσμούς με αυτό τον σπάνιο τόπο. Ο Ανέστης Αναστασιάδης ήταν αδελφός της μητέρας μου και σκοτώθηκε και κατακρεουργήθηκε από τους Τούρκους για εκδίκηση της πολεμικής του δράσης.

Ανέστης Μακρινιάκης.

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΜΑΣ ΧΡΟΝΙΑ

Όταν συναντάς συνομήλικούς σου, αγαθ-
λιάζει η ψυχή σου και χαλαρώνει το
σώμα σου. Ταυτίζεις τα πρόσωπα με τα γενο-
νότα, θυμάσαι τη μιζέρια που σ' ανάγκαζε να
βρίσκεις τρόπους να επιβιώσεις και να διασκε-
δάσεις. Δεν είχαμε να ζηλέψουμε τίποτα από
τον αδερφό μας ή τον φίλο μας, ίδια παπού-
τσια, ίδια ρούχα, όμοιο κούρεμα, ίδια καθηπέ-
ραση. Τα πράγματα ήταν απλά και ήσυχα ζού-
σαμε μια μορφή δικής μας ελευθερίας, χωρίς
στόχους και προβληματισμούς. Όταν θέλαμε
διαβάσαμε ή δεν διαβάσαμε, όταν πηγαίναμε
με τα πόδια στο γυμνάσιο δεν συζητάγαμε για
δέσμες και μόρια, απλά να πάμε ή να μην πάμε.
Είχαμε καταφέρει να μηδενίσουμε το άγχος ζώ-
ντας μια ζωή φυσική χωρίς ανταγωνισμούς και
υψηλούς στόχους νομιζοντας ότι έτσι θα είναι
πάντα, δεν μας ενδιέφερε το μέλλον και η απο-
κατάστασή μας.

Τι ποιο ωραία οικογένεια από το να συγκα-
τοικείς σε ένα δωματάκι τρία επί τέσσερα με
τον Χρήστο, το Γιώργη, το Κωστάκη, να βρά-
ζει ο Χρήστος ένα τσιγάρι σκέτα μακαρόνια και
να τρώμε όλοι μαζί - βλέπεις το πενιχρό χαρ-
τζιλίκι το είχαμε επενδύσει κάπου αλλού - κα-
μιά φορά πέρναγε ο Μίνως, ο Κωστής, αν είχε
μείνει τίποτα καλώς, αθληώς ηλιόσπορους και
πολύ νεράκι.

Σε μια τέτοια οικονομική κρίση αποφασίσα-
με να "δανειστούμε" ένα διάνο, για να περά-
σουμε δυο - τρεις μέρες. Η δουλειά έγινε άψογα
αλλά τη νύφη τη πλέρωσε δήλος, από το δρό-
μο ακουγόταν οι φωνές όταν τον έδερναν στο
Σταθμό Χωροφυλακής, "Οϊ και το διάνο...". Συ-
γγνώμη Αντώνη δεν φταίγαμε εμείς αλλή η
φήμη σου.

Δεν είχαμε προβλήματα κολλητερίνης και
πάχους, το διαποθολόγιό μας αυστηρά υγιεινό,
φρούτα και λαχανικά, αψέκαστα και χωρίς ορ-
μόνες, κρέας και ψάρι σπανίως. Τα φρούτα
φυσικά δεν μας τα αγόραζαν από τη λαϊκή αλλή
φροντίζαμε να τα προμηθευόμαστε μόνοι μας.
Θυμάμαι μια πρώιμη βερικοκιά του Φραντζέ-
σκο, από την οποία αμφιβάλω αν δοκίμασε
ποτέ του βερικόκο, νάνε καλά ο άνθρωπος,
διότι αν και στο τέλος ξεράθηκε επειδή σπά-
γαμε τα κλαδιά, ποτέ του δεν διαμαρτυρήθη-
κε. Η δουλειά γινόταν πάντα βράδυ, και το πρό-
βλημά μας ήταν ποια ομάδα θα προλάβει να
πάει πρώτη, χωρίς να γίνει αντιληπτή από την
άλλη.

Ένα βράδυ από παρεξήγηση παρ' ολίγο να
στραβωθούμε στις κτριές, ακούσαμε κάποιο
θόρυβο και φύγαμε τρέχοντας, εκουτουλού-
σαμε στα κλαδιά και πέφταμε κάτω, μόνο το
Κωστάκη έμενε όρθιο λόγω ύψους, ο Κωστής
είδε ένα ποταμό που εγυάλιζε το νερό με το
φεγγάρι, το θεώρησε για τσιμέντο και έπεσε
μέσα. Μετά ανασυνταχτήκαμε ετινάξαμε τα πα-
ντελονάκια μας και επιστρέψαμε άπρακτοι προς
τη πηλασία για να χτυπήσουμε κάπου αλλού.

Κάπου εδώ, σ' αυτή τη φωτογραφία του Δημοτικού Σχολείου Αρμένων το σχολικό έτος 1962-1963, βρίσκονται και οι δράστες της βερικοκιάς, αλλή και των καρπουζιών και των άλλων φρούτων, μαζί με τις δασκάλες τους, ίσως η τελευταία γενιά που δεν είχε ανάγκη τον μανάβη. Πάνω αριστερά και ο Γ.Κ. δράστης του κειμένου αυτής της σελίδας...Ας είναι καλά για ότι μας θύμισε.
Γ.Τ

Τελικά τη ζημιά μας την έκανε η άλλη ομάδα η
οποία έφαγε ήρεμα τα φρούτα της.

Κάποτε ανακαλύψαμε ότι εκτός από τα βε-
ρίκοκα, τα μούρνα τα απιδία και το κυνήγι υπάρ-
χει η μαγκιά και ο έρωτας. Το θέμα της μαγκιάς
το ήυσαμε σχετικά εύκολα, μακριά μαλλιά, κα-
μιάνα παντελόνι και τσιγάρο. Όσο ποιο μεγά-
λη καμπάνα τόσο ποιο μεγάλος μάγκας, όσο
ποιο βαριά τσιγάρα, τόσο ποιο βαρύς μάγκας,
γιατί τα ελαφριά "δεν μας πιάνανε" λέγαμε. Τη
μαγκιά θέλαμε να την χρησιμοποιήσουμε για να
λύσουμε το σεξουαλικό μας πρόβλημα που δεν
ήνδνταν με τίποτα. Εδοκίμασαμε τον παρα-
δοσιακούς τρόπους, αλλή μετά τον πρώτο
ενθουσιασμό και τις σχετικές κόντρες μεταξύ
μας, εβερθεθήκαμε. Έπρεπε κι εμείς να δοκιμά-
σουμε το απαγορευμένο φρούτο, γιατί νομιζα-
με πως όλη η ζωή του ανθρώπου περιορίζετε
στο σημείο αυτό. Ο πρώτος που εδοκίμασε
ήρθε χαρωπός και περήφανος και μας το ανα-
κοίνωσε " Παιδιά εγώ σώθηκα". Αλλή έπρεπε
να κάνομε αυστηρή οικονομία, με τις πενήντα
δραχμές αγόραζες τότε διακόσια κουλούρια,
δηλαδή χαρτζιλίκι τριών μηνών, πολύ μεγάλο
κόστος για μας.

Άλλοι δοκίμασαν αλλή δεν δοκίμασαν, πά-
ντως όλοι είχαμε τουλάχιστον μια ερωτική απο-
τυχία και απογοήτευση που τις αντιμετωπίζα-
με ψύχραιμα γιατί διασκεδάσαμε με τα καμώ-
ματά μας και τις ψεύτικες περιπέτειες μας. Και
πάηι συγγώνη Αντώνη αλλή έχουν περάσει από
τότε είκοσι πέντε χρόνια, και ακόμα θυμόμα-
στε ερωτικές σου περιπέτειες (*τα γαλάζια σου
γράμματα κάθομαι και διαβάζω, που λέει και
το τραγούδι*) μη μας κρατάς κακία γιατί δεν εί-
μαστε καλλήτεροί σου, τότε δεν μπορούσαμε

να σου προσφέρομε διαφορετική βοήθεια.
Τώρα αν εσύ πήγες μεσάνυχτα με πανσέληνο
στο Αλώνι και επερήμενες ή αν φόρεσες άσπρο
σεντόνι για να μη φαίνεσαι το βράδυ, φταίει ο
υπερβολικός σου έρωτας και όχι εμείς.

Τα χρόνια πέρασαν, μας πέρασε και η μα-
γκιά, μας πέρασε και η ερωτική φούρια, τα κα-
θημερινά φορτία της ζωής μας έχουν κουρά-
σει, έχομε γίνει φοβητσιάρηδες μαμπαδάδες που
απαγορεύομε στα παιδιά μας να κάνουν αυτά
που κάναμε εμείς. Πάντως αυτό που μένει παι-
δικό είναι η ψυχή μας, όταν βλεπόμαστε, δεν
λέμε τίποτα και όμως γελάμε και αν πούμε κάτι
σίγουρα θα είναι από τα παλιά. Καμιά φορά με
ρωτούνε τα παιδιά μου τι Sportex φόραγα και
εγώ τους απαντώ γαλοτσάκια, αν έτρωγα Toast
και Donuts και εγώ τους απαντώ πως έτρωγα
λαδόψωμο και μικρά πουλάκια που τα κυνη-
γούσα ο ίδιος, αν μου αρέσανε τα παιδικά προ-
γράμματα και εγώ τους απαντώ πως ότι δεν εί-
χαμε τηλεόραση, τι φαγητά τρώγαμε και εγώ
τους απαντώ πως μας ενδιέφερε η ποσότητα
και όχι η ποιότητα, αν με πήγαμε ο μαμπαδάς
μου κολλημνητήριο και κατασκίνωση και εγώ
όταν τους είπα αστευόμενος πως δεν

ήθελα να πάω, με ρωτάγαμε με απορία πόσο
ξύλο έφαγα για να πάω τελικά... Κάποτε μ' ερώ-
τησε ο μικρός μου γιος αν άκουγα εγώ τους
γονείς μου και εγώ του είπα ψέματα, του απά-
ντησα να.

Τα ονόματα και τα γεγονότα είναι εντελώς
φανταστικά, γνωρίζουν όμως όσοι δοκίμασαν
βερικόκο ή συμμετείχαν σε παρόμοιες κολλάσι-
μες πράξεις...

Γ.Κ.

Ο ποιητής Σουρής στους Αρμένους

Γράφει η ΑΘΗΝΑ ΜΠΛΑΖΟΥΔΑΚΗ-ΣΤΑΥΡΟΥΔΑΚΗ

Σχετικά με τους Αρμένους και τον ιστορικό τους ρόλο στην πορεία των απελευθερωτικών αγώνων της Κρήτης, αλλά κυρίως ως τόπον ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, θα ήθελα να προσθέσω τις εντοπώσεις από το θαυμάσιο αυτό φυσικό περιβάλλον, ενός ποιητή μας, επισκέπτη των Αρμένων το 1904 επί αρμοστέας του πρίγκιπα Γεωργίου. Πρόκειται για τον ποιητή Γ. Σουρή.

Τις εντοπώσεις του αυτές τις έγραψε στα Χανιά, απ' όπου εξέδωσε δύο φύλλα του περιοδικού του "Ο Ρωμηός", όπου λεπτομερώς καταγράφει τα της επίσκεψής του εδώ.

Στους Αρμένους ήρθε, ύστερ' από κάποιο γάμο στον Αποκόρωνα:

"Κι από το γάμο φύγαμε και στους Αρμένους πήγαμε, κι εκεί για λίγο ξέχασα τις νότες του Ρωμάνου κι έστρωσα την αρίδα μου στον ίσκιο του πλατάνου."

και πως σε τούταις της φωλιάς που πρέπει μόνο κοπελιάς να πιάνουν πεταλούδαις, φωλιάσαν καλιακούδαις;

Μπορείς να φαντασθής ω σκύλε των τριόδων, (*) αίμα πως εποφύρωσε το χρώμ' αυτών των ρόδων, και τούτο το κρησφύγετο ερώσης αηδόνας πως έγινε κοιλάς σφαγής και κόλαση κλαυθμώνος;"

Οι Αρμένιοι λοιπόν ήταν τόπος αναψυχής και διασκέδασης που προσήλκυε πολύ κόσμο, ντόπιους και ξένους.

Ο σατιρικός Σουρής ξαναθυμάται τη σατιρική του ιδιότητα, καθώς συναντά πνευματικές προσωπικότητες της εποχής και επισκέπτες των Αρμένων.

"Με χρώμα καταπράσινο και κάθε πέτρα βάφεται τι θέαμ' απερίγραπτον, όπου δεν περιγράφεται. Χωρίς να βγάζω μίτη γρυ κутτούσα κοιτάς αετών... μου σύστησαν και τον Τσαγρή, τον πρόεδρον των Εφετών."

Κι εκεί που χάσκων έβλεπα μετά πολλής βλακειάς μακάρων κατοικίας, και τον Βικέλ' αντάμωσα και τον Βαλαωρίτη... (**)
τους είπα: καλώς ήλθετε, μα πως και σεις στην Κρήτη:

Και μ' ερωτούν και τους ρωτώ και χαιρετούν και χαιρετώ."

Γύρω του τα κρητικόπουλα διασκεδάζουν και χορεύουν, αλλ' αυτός υποφέρει γιατί οι ανώμαλοι δρόμοι του χωριού του πόνεσαν τα πόδια:

"Τι κρητικάκια γύρω μου πηδούσαν σαν αγρίμια και μη ρωτάς τι τράβηξα με κάτι καλντερίμια. Βλέπεις σε δρόμους μαλακούς είμαι συνηθισμένος κι αν το ήξερα θα πήγαινα καλά πεταλωμένος."

Τον αποζημιώνει όμως η φύση και το θαυμάσιο χωνευτικό νερό των Αρμένων.

"Πίνω της πηγής νερό σαν κρυστάλλι καθαρό. Μα τι νερό... ξανάφαγα κι έγλειψα τα τσανάκια και σαν ελθώ με το καλό θα φέρω δύο σταμνάκια να πιης για το στομάχι σου,

να κάνης και γαργάrais...

σε χαιρετώ και χωριστά και μ' όλαις της μαγάραις".

Τα παραπάνω είναι αποσπάσματα από ευρύτερη μελέτη μου για τη σχέση του Σουρή με την Κρήτη.

*Υπνοεί τον Περικλέτο, τον οποίο συνήθως στολίζει με παρόμοια κοσμητικά επίθετα.

** Οχι βέβαια ο γνωστός εθνικός ποιητής Αριστοτέλης Βαλαωρίτης, ο οποίος είχε πεθάνει, αλλά μάλλον ο μεγάλος γιός του Ιωάννης, διοικητής της Εθνικής Τραπέζης.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ - ΗΟΥ ΤΗΝ ΓΡΑΦΕΙ Ο ΣΟΥΡΗΣ

Η εξαιρετική αυτή μελέτη δημοσιεύθηκε στα "Χανιώτικα Νέα" της Κυριακής 10 Αυγούστου 1997.

Σχετική με την αναφορά του Σουρή, στις ιδιότητες των νερών των Αρμένων είναι και η επιστολή του κ. Π. Παπαδόπουλου

Προς τον κ. Διευθυντή της εφημερίδας "ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΣ"

Κύριε Διευθυντά με την παρούσα μου θέλω να δηλώσω τα κάτωθι, τα οποία πρέπει να ενδιαφέρουν πολλούς Ανθρώπους. Υπέφερα από νεφρολιθίαση από διατίσις. Οι κολικοί πόνοι κ.λ.π. συνέπειες με κάναν την ζωή μου ανυπόφορη. Εδώ και έξι χρόνια που έρχομαι στους Αρμένους και πίνω τόσο ελαφρύ νερό τους, άρχισα να υποβάλλω τους λίθους χωρίς πόνους γιατί το νερό των Αρμένων είναι θαυματουργό λειαίνει τους λίθους και τους αποβάλλω εύκολα. Φέτος προτού έλθω οι πλάκες έδειξαν ότι δεν υπάρχουν πια λίθοι. Ευχαριστώ για την φιλοξενία

Μετά τιμής
Παναγιώτης Παπαδόπουλος
Συνταξιούχος Τ.Ν.
Αθήνα, 8-7-97

Και διερωτάται ο ποιητής με την ευαίσθητη ψυχή, πως ήταν δυνατόν, ο βάρβαρος κατακτητής να διαπράττει τα φρικτά του εγκλήματα μέσα σ' ένα τέτοιο μαγευτικό περιβάλλον:

Χαρήτε στόλων άρμενα κι ελhaiάς και κορδονάκια, και στους Αρμένους κάθομαι κ' ακούω τ' αηδονάκια.

Εδώ στους ίσκιους τους βαθείς εκείνων των πλατάνων, που τους ψηλώνουν γάργαρα κι αστείρευτα νερά, τι συνελεύσεις έγιναν ηρώων καπετάνων και πόσα δεν κοιμήθηκαν τουφέκια βροντερά.

Πως μαύροι σκλάβοι γύριζαν μέσα σε τέτοιους λόγγους με κλάμματα και βόγγους,

Ω ΛΥΓΗΡΟΝ ΣΠΑΘΙ ΜΟΥ!

Το πατριωτικό ποίημα που δημοσιεύουμε πιο κάτω, τραγουδούσε και το μάθαινε στα εγγόνια του ο μαρτυρικός πατέρας του ήρωα του Ακρωτηρίου **Ανέστη Αναστασιάδη, Στυλιανάκης Αναστασιάδης**. Ένα από τα εγγόνια του αυτά είναι και η κυρία **Μαρίκα Δημ. Μιχελογιάννη**, κόρη της Χρυσάνθης Αναστασιάδη - Βασμουλάκη, αδελφής του **Ανέστη Αναστασιάδη**. Η σεβαστή αυτή δέσποινα του Χωριού μας, που τίμησε με την παρουσία της την εκδήλωση της 10ης Αυγούστου, συγκινημένη αναφέρθηκε σ' αυτό το "πολεμίστηριον άσμα", το οποίο είχε την καλοσύνη να μας το στείλει για δημοσίευση στην "Ελευθερόπολη". Την ευχαριστούμε κι απ' αυτήν εδώ τη στήλη.

Ο Γεώργιος Βασμουλάκης και ο Βουλευτής Σήφης Μιχελογιάννης, αδελφός και γιος αντίστοιχα της Μαρίκας Μιχελογιάννη, μόλις έχουν αποκαλύψει το μνημείο, και αποδίδουν φόρο τιμής στον ήρωα.

*Ω! λυγηρόν και κοπτερόν, σπαθί μου!
και συ τουφέκι φλογερόν, πουλί μου!
εσείς τον Τούρκο σφάζετε,
τον τύραννο σπαράζετε
να αναστηθ' η πατρις μου
να ζήσει το σπαθί μου!*

*Για του Χριστού την πίστη την Αγία
για αυτά τα δύο πολεμώ,
να τ' αποκτήσω επιθυμώ,
κι αν δεν τα αποκτήσω
τι μ' ωφελεί να ζήσω;*

*Στον ουρανό αστράφτει και βροντά
και σκιρτώ από χαρά
το αίμα μέσα βράζει!
Το μπαμ! το μουμ! το γλι, γλι, γλι,
αρχίζει να βροντολαλεί
και γω τους Τούρκους σφάζω,
ζήτω η Ελλάς, φονάζω!*

Ο οικογενειακός τάφος των Βασμουλάδων στον Προφήτη Ηλία, όπου μεταφέρθηκαν τα οστά του Α. Αναστασιάδη από τις Κορακίες. Στην πλάκα αναγράφεται:

**ΑΝΕΣΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ
ΕΠΕΣΕ ΣΤΟ ΑΚΡΩΤΗΡΙ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1897.**

Αρμενιανοί δημιουργοί

ΠΟΠΗ ΛΑΜΠΡΙΝΕΑ-ΓΑΒΡΙΑΛΑΚΗ

Μεγάλη χαρά και συγκίνηση μας έδωσε η πρώτη ποιητική συλλογή της χωριανής μας δασκάλας Πόπης Λαμπρινέα - Γαβριλάκη, με τίτλο "Χώμα και νερό". Η έκδοση έγινε από τον εκδοτικό οίκο "Ανατολικός", είναι γραμμένη σε πολυτονικό, και περιλαμβάνει 27 ποιήματα που έχουν γραφτεί από το 1993 μέχρι το 1997, και δύο σκίτσα των γονιών της, με τα οποία πλαισιώνουμε το ποίημα που ακολουθεί. Οι αναμνήσεις της από το χωριό και συγκεκριμένα από τη γειτονιά της, μας είναι ολοφάνερές στο παρακάτω ποίημα της συλλογής της. Μας είπε ότι το αφιερώνει σ' όσους λείπουν από τη γειτονιά: την Αρδιαχτιανομανώλενα, τον Αρδιαχτιανογιώργη, στη Καλλιώ, στη Καλογρά, στη Φροσύνη, στη Μπλάζινα, στη Κυριακό, στην Αλισάβη, αλλά και στους πιο τελευταίους στο πατέρα της και στη μάνα της, στη Καπρίνα, στο Γιάννη το Τσιτσιρίδη και στο γιατρό το Μιχελογιάννη.

Υγείαν έχομεν

Σκάλιζες την τελειωμένη ιστορία στο μαγκάλι
με το 'να μάτι ίσια καρφωμένο εμπρός
-τάχα να ψάχνει κάποιες σπιθες-
και τα' άλλο, το αλλοιθωρο,
πάντα να σε προδίδει,
να περιφέρει ένα γύρο
και κρυφά τη μοναξιά σου.

Η Ελισάβετ κ' η Καλλιώ σηκώθηκαν
το ίδιο κ' η Φροσύνη,
πανευτυχής που της το γράψαμε
δύο αράδες ένα γράμμα εις τα ξένα:
"Αγαπημένε αδερφέ, Δημήτρη...
Υγείαν έχομεν. Το αυτό και δι' υμάς επιθυμούμεν..."

Μας έμεινε η νύχτα, ο αέρας κ' η σάχτη.

Δωρεές στην "Ελευθερόπολη"

Την εφημερίδα μας ενίσχυσαν οικονομικά οι παρακάτω	
Χατζηδάκης Ιωάννης	1.000
Ορφανάκης Βαγγέλης	1.000
Ανώνυμος	5.000
Ανώνυμος	10.000
Τερεζάκη Ε. Σοφία	5.000
Κοκκολάκη Γεωργία	1.000
Παπαδόπουλος Παναγιώτης	5.000
Χουλιόπουλος Ιωάννης	5.000
Καβρουλάκη Ελένη	5.000
Βασμουλάκης Γεώργιος	5.000
Βιρριράκη Πατεράκη Κορνηλία	5.000
Μαντωνανάκη Αναστασία	5.000
Καλούδη Τσικουδάκη Ειρήνη	5.000
Κοντορινάκης Γιάννης	10.000
Βιρριράκης Ε. Δημοσθένης (Αθήνα)	10.000
Γιανναράκης Μανώλης	3.000
Λουράκης Εμμανουήλ	2.000
Μαρινάκης Μιχάλης	2.000
Καβρουλάκη Ελένη του Μιχαήλ	2.000
Στυλιανομανωλάκης Τάσος	10.000
Τζίνια - Ρούλια Αθηνά	10.000
Ξενάκης Σπ.	5.000
Καρδάμη - Καβρουλάκη Ιωάννα	5.000
Αποστολάκης Αντώνης	20.000
ΣΥΝΟΛΟ από 13/7/97 μέχρι 20/9/97	137.000

Η εφημερίδα μας κατά πάγια την τακτική της, και στα πλαίσια της διαφανούς λειτουργίας της, θα συνεχίσει να δημοσιεύει τα ονόματα όσων την ενισχύουν οικονομικά. Επειδή αρκετοί δωρητές - φίλοι μας δεν θέλουν να δημοσιεύονται τα ονόματά τους θα πρέπει να μας το δηλώνουν. Τα έξοδα για την έκδοση του 5ου φύλλου ήταν 135.400 δρχ.

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ “Παναγία μου πράματα...”

Δεν θυμούμαι γιατί του 'χαμε κολλήσει το παρατσούκλι “Δήμαρχος”. Αφορμή μπορεί να ήταν κάποια Κοινοτική εκλογή στο χωριό, τον καιρό που πηγαίναμε στην Τρίτη ή τη Τετάρτη Τάξη του Δημοτικού. Αλλά μπορεί και κάποια κουβέντα που θα ξεστόμιζε, ή ακόμα και το φέροίμο του. Είχε μικρό ανάστημα ανάλογο με την ηλικία του και τότε λέγανε Νικολή.

Ήταν λίγο παχουλός, όχι βέβαια από την καλοπέραση, γιατί τα χρόνια εκείνα, τα μέσα της δεκαετίας του 1920, η φτώχεια στα χωριά αποτελούσε συνθησιμένο φαινόμενο για τις περισσότερες οικογένειες και σχεδόν όλα τα παιδιά πεινούσαν και ήτανε ξυπόλυτα χειμώνα-καλοκαίρι.

Το τετράγωνο πρόσωπό του στόλιζαν δυο γαλανά μάτια, που είχανε μια ιδιαίτερη λάμψη. Γι' αυτό τότε λέγαμε και “σπιρταμάτη”. Πρώτος στις πονηριές και με τ' αστεία του, μας έκανε να γελοούμε ακόμα και μέσα στη Τάξη την ώρα που είχαμε μάθημα. Πάντα εύρισκε την ευκαιρία να πει κάποιο αστείο, ή να κάμει μια κωμική κίνηση, που μας έφερνε το γέλιο. Η Δασκάλα μας η Ειρήνη, μια όμορφη γελαστή κοπελίτσα, χτυπούσε πολλές φορές δυνατά τη βέργα της στο τραπέζι, για να κόψει τον θόρυβο και το γέλιο που μας είχε προκαλέσει ο δήμαρχος. Ύστερα τον διέταζε αυστηρά και κάπως ειρωνικά:

“Για έλα στον πίνακα...”

Και όταν είχε πηλοιάσει τον ξαναδιέταζε:

“Άνοιξε το χέρι σου!”

Εκείνος, γνωρίζοντας τι τον περιμένει, τέντωνε τις παλάμες, τις έφερε μπροστά και τον άρχιζε απανωτά τις βιτσιές, πότε στη μια και πότε στην άλλη. Πονούσε ο καημένος, κοκκινίζανε τα δάχτυλα και

οι παλάμες, κοκκινίζε κι ο ίδιος και τελικά άρχιζε να κλαίει. Δεχότανε μετά και τη δυνατή χαριστική βιτσιά στη πλάτη, για να γυρίσει κλαουρίζοντας με σκυμμένο το κουρεμένο του κεφάλι, στο θρανίο. Εμείς παρακοιουθούσαμε με ήπνη τις φάσεις του Ξυλοδαρμού και κοιτούσαμε με εκθρικό μάτι τη Δασκάλα.

Σε λίγη ώρα όλα είχανε ξεχασθεί. Ξαναέλαμπε το πρόσωπο με τα σπιρτάδικα μάτια και σε πρώτη ευκαιρία, για να ξεσπάσει, έκανε μία χαρακτηριστική γκριμάτσα προς το μέρος της Δασκάλας. Ήταν αδιόρθωτος.

Μια μέρα είχε απλωθεί παράξενη πouxία στην Τάξη. Η Δασκάλα παρέδιδε Ιστορία και όλοι οι μαθητές την παρακοιουθούσαν σαν υπνωτισμένοι. Είχανε μεταφερθεί νοερά στον χώρο που λάβαιναν χώρα τα πολεμικά γεγονότα που τους διηγούτανε και η αγωνία τους ήταν μεγάλη, καθώς περίμεναν ν' ακούσουν και το αποτέλεσμα της Μάχης. Όμως την επίσημη εκείνη στιγμή, ένα πρόσωπο κάποιου μαθητή, δεν κοιτούσε τη Δασκάλα. Ήτανε του Δημάρχου. Σκυμμένος αρκετά στο κενό του θρανίου του, έδειχνε ν' απασχολείται με κάτι το πολύ σοβαρό. Είχε ακουμπήσει πηλαγιστά το πέλιμα του αριστερού ξυπόλυτου ποδιού του στο δεξιό γόνατο, το κρατούσε σταθερά με το ένα χέρι και το έστρεφε όσο μπορούσε προς τα πάνω.

Στα δάχτυλα του άλλου χεριού κρατούσε μια χονδρή βελόνα, στην οποία είχε περάσει ένα κομμάτι οργιά και έραβε προσεκτικά, όπως ο χειρουργός, την παχιά σαν σόλα πατούσα του. Ολόκληρος κύκλος είχε συμπληρωθεί στο πέλιμα και το παράξε-

νο ράψιμο εσυνεχίζετο. Κατάληκτος ο διπλανός του μαθητής, παρακοιουθούσε τη βελόνα να διατρυπά το πετσιασμένο δέρμα, μέχρι που κάποια στιγμή τον πήρανε τα γέλια. Δεν άργησε όμως να τον αντιληφθούν και οι παραδίπλα, οπότε το γέλιο κορυφώθηκε και η ασχολία του πρωτότυπου κεντητή έγινε υποχρεωτικά γνωστή και στη Δασκάλα.

“Τι έχετε σεις εκεί κάτω και γελάτε;” τους ρώτησε θυμωμένα και με τη βέργα στο χέρι.

“Ο Δήμαρχος Κυρία ράφει το πόδα του” απαντήσαμε με μια φωνή.

Η Δασκάλα κατέβηκε από την έδρα, πηλοιάσε τον Νικολή και τον πρόσταξε: “Σήκωσε το πόδι σου”. Εκείνος κόκκινος σαν παπαρούνα, έπιασε απρόθυμα με τα δυο χέρια τη πατούσα και την έστρεψε προς το μέρος της. Αυτή μόλις αντίκρισε την πενταπλουμισμένη πατούσα, την πιάσανε ακράτητα γέλια. Παράτησε τη βέργα στο τραπέζι, κάθισε στην καρέκλα και έσφιγγε με τα δυο χέρια την κοιλιά της. Η ώρα πια είχε προχωρήσει, η Τάξη δονούνταν από τα γέλια και τις φωνές και όρεξη για μάθημα δεν υπήρχε. Χτύπησαν μερικές φορές το κουδούνι, άνοιξε η πόρτα και ξεχυθήκαμε στην αυλή και το δρόμο.

Σε λίγη ώρα φθάσαμε στα σπίτια μας και κάμαμε γνωστό το περίεργο νέο στις Μανάδες, που άρχισαν να σταυροκοπιούνται και να μονοηγοούν:

“Παναγία μου πράματα...”

Μάρκος Ντουκάκης
Γεωπόνος

Η ΓΕΦΥΡΑ ΤΩΝ ΚΑΛΥΒΩΝ

Ανάμεσα στα άλλα θέματα που τέθηκαν στην κ. Νομάρχη ήταν και η κατασκευή κόμβου που θα διευκολύνει την είσοδο και έξοδο προς όλες τις κατευθύνσεις στη αερογέφυρα με την Εθνική Οδό κοντά στις Καλύβες. Το θέμα της έθεσε ο χωριανός μας Σπύρος Παπαγιαννάκης, ο οποίος σκάρωσε και τη σχετική μαντινάδα που ακολουθεί. Την ίδια μέρα (12/8) στην προσπάθειά μας να φωτογραφίσουμε τον κόμβο γίναμε μάρτυρες αυτοκινητιστικού ατυχήματος, χωρίς εντυχώς θύματα. Η φωτογραφία είναι μάρτυρας του πόσο επικίνδυνος είναι ο κόμβος αυτός.

Στη γέφυρα των Καλυβών που η Εθνική περνάει ο χάρος βγήκε παγανά και τσικουδιά κερνάει. Πριν από χρόνια μούπανε πως βγήκε το κοντύλι για να φτιαχτεί μια διαδρομή προς των Χανιών την πόλη. Όμως ακόμα ανάβουνε του χάροντα καντήλι των σκοτωμένων συγγενείς κάθε γιορτή και σχολή.

Κυρία Νομάρχα τι σκέπτεσθαι:

Όταν από τρακάρισμα εκεί ανοίξει κάποια μύτη;

-Ε!! δεν βαριέσαι αδερφέ είν' από άλλο σπίτι.

Κι εσείς οι συμβουλάτορες αν:

Από το Ρέθυμνο κανείς θα στρίψει για Αρμένους και συναντήσει τους παλιούς γνωστούς του πεθασμένους;

-Ε!! δεν βαριέσαι αδερφέ βρήκε κι αυτόν ο θάνατος είναι σε όλους μας γνωστό κανείς δεν είναι αθάνατος

Κοινοτάρχες μου εσείς αν :

Το θέμα είν' καμιά φορά και από τα χωριά σας βάλτε το χέρι ειλικρινά στο μέρος της καρδιάς σας.

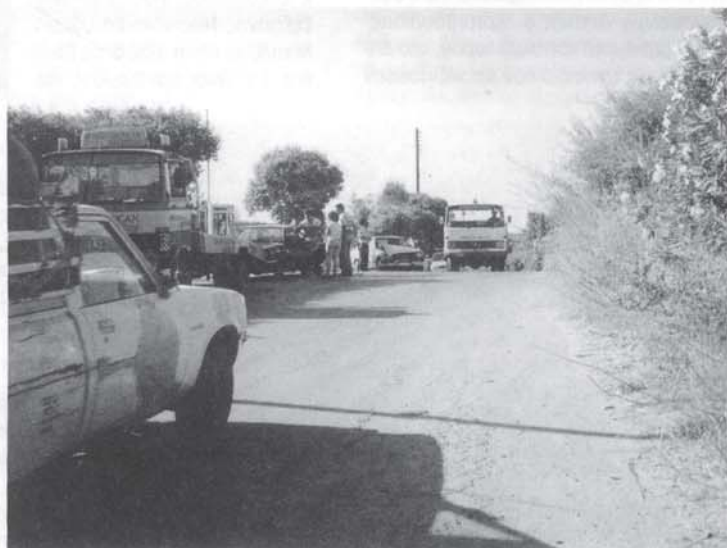
-Ε!! δεν βαριέσαι αδερφέ και τούτο το τροχαίο ήτανε για τον άνθρωπο που έφυγε, το τυχαίο.

Κρίμα σ' αυτούς αφού μπορούν και δεν προσφέρουν κάτι να μη θρηνήσουμε ξανά νεκρό ή και σακάτη.

Κρίμα σ' αυτούς οπου σιωπούν και στους καλαμαράδες κρίμα σε μένα που' γραφα ετούτες τις αράδες.

Ο έρωτας για το χωριό είναι για μένα η αιτία ενώ εσείς σκεπτόσαστε κι άλλη τετραετία ...

Σπύρος Παπαγιαννάκης

Πλήθος πολιτιστικών εκδηλώσεων το καλοκαίρι στους Αρμένους

Εκδρομή με μεγάλη συμμετοχή το καλοκαίρι στους Αρμένους

Στις 8 Αυγούστου 1997 διοργανώθηκε εκδρομή των Αρμενιανών. Το δρομολόγιο περιλάμβανε τη διαδρομή Σπήλι, Μονή Πρέβελη, Πλακιά, Ρέθυμνο, επιστροφή.

Μια παρέα Αρμενιανόι, μπροστά από τη Μονή της Πρέβελης.

Στο Σπήλι έγινε στάση για καφέ στη Μονή του Πρέβελη ξενάγηση στο Μοναστήρι και στο αξιόλογο μουσείο στο οποίο διαθέτει. Στη συνέχεια ακολούθησε ο Πλακιάς για μπάνιο, φαγητό, κρασί, τραγούδι και κουβεντούλα. Στο Ρέθυμνο μία βόλτα για μικρούς και μεγάλους με το τρενάκι στη παλιά πόλη του Ρεθύμνου και επιστροφή στο χωριό. Η συμμετοχή ήταν εντυπωσιακή και εξέπληξε τους πάντες, συμμετείχαν περίπου 200 Αρμενιανόι και φίλοι τους κάτι που είχε να γίνει για πολλή χρόνια.

Μαθήματα χορού και μουσικοχορευτική εκδήλωση

Η Κοινότητα Αρμένων Αποκορώνου, και ο σύλλογος Αρμενιανών Αττικής ο "Κριτοβουλιδής" διοργάνωσαν μαθήματα κρητικού χορού, στο Δημοτικό Σχολείο, για τα παιδιά που βρισκόντουσαν

Οι χορευτές, με το δάσκαλό τους, ένα διάλειμμα των μαθημάτων.

το καλοκαίρι στους Αρμένους. Τα μαθήματα αυτά έγιναν με την καθοδήγηση και τη διδασκαλία του χωριανού μας, άξιου χορευτή, Γιάννη Τερεζάκη, που πήρε το βάπτισμα και του δασκάλου κρητικών χωρών, διεξήχθησαν αρχές Αυγούστου και διήρκεσαν δύο εβδομάδες. Περιλάμβαναν τους χορούς: Σούστα, Συρτό, Μαθεβιζιώτη και Πεντοζάλη. (Που τρία ζάλα πάει μπρος και δυο γυρίζει πάλι, όπως έλεγε στα παιδιά ο Γιάννης)

Μετά το τέλος των μαθημάτων ακολούθησε βραδινή εκδήλωση σε ταβέρνα των Αρμένων. Κατά την διάρκεια της εκδήλωσης τα παιδιά έπαιξαν διάφορα όργανα, τραγούδησαν και χόρεψαν κρητικούς χορούς. Στην αρχή της εκ-

δήλωσης μοιράστηκαν στα παιδιά από τους διοργανωτές, κρητικά παραδοσιακά σαρίκια και διπλώματα παρακολούθησης των μαθημάτων κρητικού χορού. Στο τέλος της εκδήλωσης, δεν έχασαν την ευκαιρία και οι μεγάλοι, και ξεκάστακαν να χορεύουν μέχρι το πρωί. Τα παιδιά που συμμετείχαν στα μαθήματα και χόρεψαν ήταν :

Αβερκάκης Παύλος, Βασιλόπουλος Παναγιώτης, Γαβριηλίδης Χριστόφορος, Κοιλώνη Κική, Κοιλώνης Χρήστος, Κουτσουπάκης Κυριάκος, Κουτσουπάκης Στέφανος, Μαρινάκη Ελευθερία, Νικολάου Νανά, Παζιάνος Βασίλης, Παζιάνος Παναγιώτης, Πα-

ν τ ε ρ μ ά κ η
Άννα, Στεφανο-
ν ο υ δ ά κ η ς

Γιώργος, Στεφανουδάκης Μανώλης, Τσακιράκης Στέλιος, Τσιτσιρίδης Κώστας, Τσιτσιρίδης Σήφης, Χαλβαδάκης Βασίλης, Χαλβαδάκη Άννα, Χατζηδάκη Μαρίττα.

Έπαιξαν ή τραγούδησαν οι Αβερκάκης Παύλος Ρύρα, Μαρινάκη Ελευθερία Ρύρα, Καβρουλάκη Μαρία, κιθάρα Νικητάκη Πηνελόπη κιθάρα και τραγούδι, Δασκαλάκη Θωμαή τραγούδι, Νικολάου Νανά τραγούδι, Γαβριηλίδου Εύη τραγούδι τσουρά και σάζι, Νικολάου Θο-

δωρής τζουρά, μπαγλαμά, κιθάρα και τραγούδι. Την καλλιτεχνική επιμέλεια είχε ο Δημήτρης Νικολάου που έπαιξε και κιθάρα.

Αλλά και κεραμική, ζωγραφική και θέατρο

Στη συνέχεια των μαθημάτων χορού, με την υποστήριξη των φορέων των Αρμένων και την αξιέπαινη πρωτοβουλία της κ. Βασιλικής Γκικοπούλου - Τσακιράκι και της κ. Ντάλη Κουτσουπάκη λειτούργησε πρόγραμμα δημιουργικής απασχόλησης στο Δημοτικό Σχολείο. Η απασχόληση περιελάμβανε μαθήματα κεραμικής και κατασκευές από πηλό, ζωγραφική, και θεατρική παράσταση. Συμμετείχαν εκτός από τα παιδιά που συμμετείχαν στο χορό και οι: Νικολακάκης Μανώλης, Τερεζάκης Απόστολος, Κουτσουπάκη Ελεάνα, Παπαδάκης Μάνθος, Σπανουδάκης Πέτρος, Ψωμάς Δημήτρης, Κουτσουπάκη Ναστάζια, Καθαφακάκου Χριστίνα, Παπνιωτάκης Πέτρος, Μαντωνανάκης Μάνος, Κουρομιχελάκη Ειρήνη, Κουτσουπάκης Κωνσταντίνος. Ήταν συγκινητική η προσπάθεια να ζωγραφίσουν εικόνες από το χωριό - τις εκκλησίες την πηλατιά, τα δημόσια κτήρια - να πηλά-

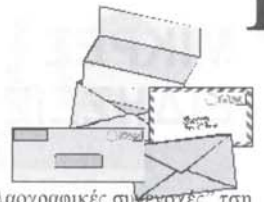

Οι 'ηθοποιοί' με τα κουστούμια τους λίγο πριν από την παράσταση.

σουν με τον πηλό, να γράψουν το σενάριο του θεατρικού, να μάθουν και να αποδώσουν τους ρόλους τους. Στις 25 Αυγούστου έγινε έκθεση ζωγραφικής και αγγειοπλαστικής των παιδιών των Αρμένων, με τα θέματα αυτά.

Επίσης παίχτηκε και το θεατρικό, που είχαν ετοιμάσει τα παιδιά με μεγάλο κέφι και προσέφερε σ' όσους το παρακολούθησαν γέλιο και ικανοποίηση. Το κτήριο του Σχολείου των Αρμένων είχε πολλή χρόνια να ζήσει τέτοιες δόξες. Τα παιδιά μας απόδειξαν ότι έχουν τη θέληση και τη δύναμη για τα πάντα, αρκεί να έχουν μια μικρή βοήθεια. Αφού το Σχολείο δεν μπορεί να λειτουργεί το χειμώνα, ας λειτουργεί τουλάχιστον το καλοκαίρι.

Έγραψαν στην Ελευθερόπολη

Προς την εφημερίδα "ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΣ"

Αγαπητοί μου φίλοι,

Με μεγάλη χαρά διαβάζω την εφημερίδα σας. Τιμάτε το μεγάλο Κριτοβουλίδη, συμβάλετε στη διατήρηση της παράδοσης και της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, προβάλετε τα προβλήματα του τόπου μας και συμβάλετε στην επιστροφή στις ρίζες μας. Η φωνή σας που εκφράζεται από την εφημερίδα σας προσφέρει μεγάλες υπηρεσίες στο πολιτιστικό κίνημα αλλά και στην ενημέρωση όλων μας για τον τόπο μας. Για να διαβαστεί η εφημερίδα σας από όλους μας θέλω να κάνω μια πρόταση αλλά και μια ευχή συνάμα.

Να συνεργαστούν οι σύλλογοι του Αποκόρωνα, που εκδίδουν παρόμοια έντυπα, για να κυκλοφορήσουν οι ιδέες και οι προτάσεις σας σε όλους τους Αποκορωνιώτες με την ένταξη των εντύπων σε ένα ενιαίο έντυπο χωρίς να χάσουν την αυτοτέλειά τους.

Εύχομαι υγεία και δύναμη για να αντεπεξέλθετε στο δύσκολο έργο σας για το καλό του τόπου μας.

Με εκτίμηση και αγάπη
Νίκος Γ. Καντεράκης
Συνταγματάρχης ε.α.

Η πρόταση του κ. Ν. Καντεράκη για την έκδοση "ενιαίου Αποκορωνιώτικου εντύπου" μας απασχόλησε χωρίς να καταλήξουμε σε αποδοχή ή σε απόρριψη της πρότασης. Ελπίζουμε να απασχολήσει και τους άλλους φορείς και θα επανέλθουμε.

Σας ευχαριστώ πολύ, που μου στείλατε τα τεύχη της "Ε".

Τεύχη με πυκνές, γλυκύτατες σελίδες, στις οποίες στένουν χορό, όλες οι "λαογραφικές συννενοχές" της Κρήτης, τω Χανιώ, τ' Αποκορώνου...

Τον Αποκόρωνα που κι εγώ αγαπώ, και παρακολουθώ -όσο μπορώ- τους αναβιωμένους τρόπους ζωής και μαζικής συμπεριφοράς που συνιστούν λόγους τιμής και μίμησης.

Λόγους στους οποίους επίμονο το ίδρυμα "Αγία Σοφία" και -όχι μόνο- εμμένει, θυμίζοντας, προτείνοντας, προτρέποντας.

Ειδικότερα τους Αρμένους, που τόσο αγαπάτε και προβάλλετε έχω συνδέσει με την δροσιά κυριολεκτικά και μεταφορικά, των παιδιών μου θησαυρών της θύμησης.

Της πρώτης επίσκεψής μου με σχολική εκδρομή στα σκιερὰ φυλλώματα με το... 'μοναχικό πε-

ντοζάλη" του νερού. Κατάκρυο, εκείνο που ξεδιπλώνει τους σταυραετούς. Σ' αυτά τα φυλλώματα, στρογγυλοκαθισμένη μία δεκάχρονη ζωή όλη κι όλη, μου χαρίζει σήμερα ένα χαμόγελο, "ανασυρμένο" από τα τέλη της δεκαετίας του πενήντα, και "διασωσμένο", στην μοναδική ίσως, παιδική μου φωτογραφία.

...Εύχομαι επιτυχία στους στόχους σας, ικανοποίηση από τα όσα ενεργείτε ατομικά και συλλογικά με την Αρμενο...αγάπη, παντιέρα απόδειξης, αλλά και από το βαθμό αποδοχής τους, από τον κόσμο.

Μια έκδοση διαθέτει πάντα, ένα τρόπο έκφρασης, κι ένα χώρο φύλαξής της.

Και από αυτή τη δίδυμη βεβαιότητα και το δίδυμο διαυλο εξόδου και διεξόδου, μπορεί να προκύψει οτιδήποτε θεμιτό ωραίο και αξιο, γεννά η αγάπη για την καταγωγή. Την καταγωγή μας.

Με χαιρετίσματα Καστελλιανά, κυλοκαρινά κι ολόζεστα, χωρίς μελτέμια στις 23 του Ιούλη. Σεγραδάκη Φωτεινή, Κίσαμος

Από τ' αριστερά προς τα δεξιά η Φωτεινή, ο Λεντέρης, η Πόπη και οι... κεφτέδες. Είναι κισματικά τα παιδιά όμως τα δροσερά φυλλώματα που είναι κάθονται Αρμενιανά. Χάρη σ' αυτά σώθηκε η αθωότητα (έστω και στο χαρτί), από το Μάιο του 1958, ως τα σήμερα.

ΓΡΑΨΕ ΜΕ ΑΤΣΙΓΓΑΝΟ

Δεν είναι πολλά χρόνια, αν κι ακόμη αποκρατούνε τα παρατσούκλια που μας ετιμούσανε οι απανομερίτες του Αποκόρωνα εμάς τσι κατωμερίτες, λόγω βέβαια και του περίσσιου νερού που είχαμε κι αυτοί το εστερούντο αλλά και λόγω των μπαμοφάσολων που βγάζαμε μπερεκέτι στο κάμπο. Ήντα μπαμιάδες μας σε λέγανε, ήντα βουρβουλίτες και τόσα άλλα. Και καλά όλα αυτά, αλλά δεν τόχανε σε καλόντονε να περάσουνε από τον κάμπο και να μη μπουνε, οντέ δεν τσι θώριε κανείς, σε κανένα περβόλι κι ότι αρπάζουνε. Πολλές φορές εστέκουντανε άτυχοι και πολλοί απ' αυτούς εφτάσανε μέχρι το δικαστήριο. Σε μια τέτοια ιστορία ο πρόεδρος εκαταδίκασε τον κατηγορούμενο, που ήτονε ντόπιος, και του βαλε και πρόστιμο. Αυτός εδιαμαρτυρότανε αλλά πράμα.

Λίγο αργότερα ο ίδιος δικαστής για την ίδια περίπου παρανομία αθώωνε τον κατηγορούμενο που πρέπει να πω πως ήτονε γύφτος. Οπότε δεν κρατήθηκε ο συντοπίτης μας και με παράπονο ρώτησε τον πρόεδρο "γιάντα δα αφού και ο άλλος έι καμωμένη την ίδια αμαρτία τον αθώωσες;" Και ο πρόεδρος του λέει για να δικαιολογήσει την απόφασή ντου πως τον αθώωσε

γιατί ήτονε λέει ατσιγγανος. Οπότε ξεσπά και αυτός και του κάνει "Εδά γράψε με κι εμένα ατσιγγανο και αθώωσέ με".

**Ωσάν το γέρ' ατσιγγανο
τσι πόρτες θα γυρίζω
κι ότι αρπάζω κι ως μπορώ
χωρίς δουλειά να ζήσω.**

Τερεζογιάννης
Του Χρήστο ο γιος ο μεγάλος

Ευχαριστήριο

Ο Πρόεδρος και το Κοινοτικό Συμβούλιο Αρμένων ευχαριστούν θερμά την οικογένεια του κ. Γεωργίου Βασμουλάκη για την ευγενική πρωτοβουλία τους να αναλάβουν όλα τα έξοδα της εκδήλωσης που έγινε στους Αρμένους στις 10-8-97 και ήταν αφιερωμένη στα 100 χρόνια από την επαναστατική Συνέλευση των Αρμένων και στην μνήμη του γραμματέα του στρατοπέδου Ακρωτηρίου ΑΝΕΣΤΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ. Ξιόλογη και χρήσιμη προσφορά τους.

Δωρεά

Από ευγενική δωρεά του κ. Αντώνη Χαλβαδάκη και του αδελφού του Βασίλη Χαλβαδάκη στη μνήμη του πατέρα τους Γεωργίου Χαλβαδάκη, το κοινοτικό γραφείο Αρμένων απέκτησε ένα θαυμάσιο τραπέζι συνεδριάσεων με δέκα ανάλογα καθίσματα, αξίας 300.000 δρχ. Ο Πρόεδρος και το κοινοτικό συμβούλιο ευχαριστούν τους δωρητές για την αξιόλογη και χρήσιμη προσφορά τους.

Στυλιανομανωλάκης Αναστάσιος
Κατασκευή και επισκευή σκαφών
από πολυεστέρα
Καλύβες Αποκορώνου
Τηλ. 0825 32337

Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΝΟΜΑΡΧΟΥ

Επίσκεψη στους Αρμένους πραγματοποίησε η Νομάρχης Χανίων κ. Αλέκα Μαρκογιαννάκη, την Κυριακή 3 Αυγούστου, συνοδευόμενη από Νομαρχιακούς συμβούλους και υπηρεσιακούς παράγοντες.

Η κ. Νομάρχης συναντήθηκε με τον πρόεδρο της Κοινότητας, το Κοινοτικό συμβούλιο, και αρκετούς κατοίκους του χωριού μας, στην πλατεία του χωριού. Απαντώντας η κ. Νομάρχης στα θέματα που της

τέθηκαν απέστειλε επιστολή στη κοινότητα, όπου αναφέρει:

1. Όσον αφορά την καινούρια δεξαμενή ύδρευσης οι εργασίες θα αρχίσουν άμεσα και θα ολοκληρωθούν μέσα στο Σεπτέμβριο από τον ΟΑΔΥΚ.
2. ... σας πληροφορούμε ότι θα αρχίσει και θα ολοκληρωθεί μέσα στον Αύγουστο 1997 η τοπογράφηση των πηγών από τον ΟΑΔΥΚ.
3. Για το θέμα της εξυγίανσης - προστασίας των πηγών, το Σεπτέμβριο 1997 θα αρχίσει η σύνταξη μελέτης - αποχέτευσης των χωριών Στύλος Νιο Χωριό Αρμένιοι για να καταλήξουν στο βιολογικό των Καλυβών.
4. Άμεσα θα συμπληρωθεί το μικρό τμήμα άρδευσης που μας τέθηκε από τον ΟΑΔΥΚ.
5. Για το θέμα της πώλησης τσιγάρων πρέπει οι ενδιαφερόμενοι να έρθουν σε επαφή με τη Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Χανίων.

Ήδη η δεξαμενή ύδρευσης άρχισε να κατασκευάζεται στα Στερνιά σε χώρο που παραχώρησε δωρεάν η κ. Νικάκη - Ιωάννου Άννα, καθώς και τοπογράφηση των πηγών. Επίσης ασφαλοστρώθηκε το γήπεδο μπάσκετ στο Σχολεϊό και άρχισαν να τοποθετούνται οι μπασκέτες, και ένα μεγάλο τμήμα δρόμου, από τις Κούκλες, την πλατεία στο σπίτι του Στεφανογιάννη, μέχρι το σπίτι της Πόνης Γαβριλάκη. Τέθηκε επίσης το θέμα της τιμής του νερού άρδευσης από τον ΟΑΔΥΚ που είναι πάρα πολύ υψηλή, το θέμα της αξιοποίησης του Μύθου που βρίσκεται στο χωριό μας, και η διεύρυνση του δρόμου προς τον Προφήτη Ηλία.

- Συνεστίαση οργάνωσε στις 25 Ιούνη η Ακτιδική Επιτροπή Αποκορώνου του ΚΚΕ, στο Κοινοτικό Περίπτερο στα Κρύα Νερά, με πλούσιο καλλιτεχνικό πρόγραμμα

- Σε πρόσφατη ανασυγκρότηση, Γραμματέας του Νομαρχιακού Συμβουλίου εκλέχτηκε ο συγχωριανός μας Νομαρχιακός Σύμβουλος **Στέλιος Μαντωνανάκης**.

- Φόρος επιβάλλεται από φέτο και στη ταικούδιά. Ειδικότερα από φέτο ο φόρος θα είναι 100 δραχμές, το 1998 150 δραχμές και το 1999 200 δραχμές και θα επιβάλλεται με την έκδοση της άδειας απόσταξης. Μή χειρότερα !!!

Μια άποψη από τον μισοερειπωμένο "Μύθο".
Μήπως είναι καιρός να αναστηλωθεί και να αποκτήσει ένα νέο σκοπό;

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΑΝΤΩΝΙΟ

Λειτουργία έκαμε στο Ξωκλήσι του Άγιου Αντώνη ο παπά Μανώλης στις 21 Αυγούστου για την ευμερία των απανταχού Αρμενιανών. Η συμμετοχή των χωριανών ήταν εντυπωσιακή, όπως εντυπωσιακά ήταν και τα κεράσματα που κουβάλησαν, και ευλόγησε ο παπά Μανώλης. Από βραστό κρέας και κρασί μέχρι σαρδέλες γηλυκά και αναψυκτικά. Η ίδια λειτουργία είχε γίνει και πέρυσι, με την ίδια επιτυχία, και από ότι φαίνεται καθιερώθηκε στη συνείδηση των Αρμενιανών. Και του χρόνου να' μαστε καλά.

Ο παπά Μανώλης στο προαύλιο του Αγίου Αντωνίου ευλογεί τα κεράσματα.

Ο Σύλλογος Αρμενιανών Αττικής 'Ο Κριτοβουλήϊδης' αναζητά στέγη, για τη στέγαση των δραστηριοτήτων του. Μέχρι σήμερα το αρχείο του συλλόγου είναι διασκορπισμένο και οι απαραίτητες συναντήσεις - συνεδριάσεις γίνονται στα γραφεία της Ομοσπονδίας Συλλόγων Αποκορώνου. Όμως η ανάπτυξη μιας σειράς δραστηριοτήτων, όπως η έκδοση εφημερίδας, οι εκδρομές, εκδηλώσεις, συχνές συναντήσεις - συνεδριάσεις, κλπ δημιούργησαν την ανάγκη αναζήτησης μόνιμης στέγης. Ήδη το Διοικητικό Συμβούλιο του συλλόγου μελετά την ενοικίαση γραφείου σε κεντρική περιοχή της Αθήνας, περίπου 40 τετραγωνικών μέτρων, χωρίς να αποκλείει και άλλες λύσεις όπως η αγορά, ή η συστέγαση με άλλο σύλλογο του Αποκορώνου.

Αγαπητοί χωριανοί, όλοι καταλαβαίνουμε ότι ένα τέτοιο βήμα είναι σημαντικό αλλά και η δυσκολία για την αντιμετώπιση του οικονομικού προβλήματος είναι εξ ίσου σημαντική. Υπολογίζεται ότι το κόστος ενός τέτοιου εγχειρήματος - ενοίκιο, κοινόχρηστα κλπ - είναι περίπου ένα εκατομμύριο το χρόνο. Αναζητούνται λοιπόν ιδέες για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος. Μέχρι το επόμενο φύλλο θα έχομε να πούμε περισσότερα.